

Luigi Pirandello

TAIP IR YRA (JEI JUMS TAIP ATRODO)

(Così è (se vi pare))

Iš italų kalbos vertė

IEVA FRIGERIO

VEIKĖJAI

Lambertas Laudizis

Ponia Frola

Ponas Ponca, jos žentas

Ponia Ponca

Tarėjas Agacis

Ponia Amalija, jo žmona ir Lamberto Laudizio sesuo

Dina, jų dukra

Ponia Sireli

Ponas Sirelis

Ponas prefektas

Komisaras Čenturis

Ponia Čini

Ponia Neni

Agacių namų liokajus

Kiti vyrai ir moterys

PIRMAS VEIKSMAS

*Apskrities centras.
Šiandien.*

Tarėjo Agacio namų svetainė. Kambario gilumoje matyti pagrindinės durys; dešinėje ir kairėje - šoninės durys.

PIRMA SCENA

Ponia Amalija, Dina, Laudizis

Kylant uždangai Laudizis susijaudinęs vaikštinėja po svetainę. Jis vikrus, apsirengęs elegantiškai, bet be įmantrybių, maždaug keturiasdešimties, dėvi violetinį švarką su juodais atlapais ir juodomis sampynomis; sąmojingas, lengvai suirztantis, bet paskui pratrūkstantis juoku, leidžia kitiems kalbėti ir veikti mėgaudamasis jų kvailybės reginiu.

LAUDIZIS. Šit kaip, jis nuėjo pas prefektą?

AMALIJA (*keturiasdešimt penkerių, pražilusi; dėl vyro užimamų pareigų mėgsta demonstruoti savo reikšmingumą, vis dėlto duodama suprasti, kad jei būtų jos valia, ji veiktų savo galva ir galbūt elgtųsi kitaip*). Dieve mano, Lambertai, juk kalbam apie jo pavaldinį!

LAUDIZIS. Atleisk, bet pavaldinys jis prefektūroje, ne namie!

DINA (*devyniolikmetė; vaizduoja daugiau žinančią už motiną ir net už tėvą, bet tokią povyzą švelnina jos jaunatviškas gyvybingumas ir grakštumas*). Čia šalia, į tą pačią laiptinę atsikraustė gyventi ir jo uošvė.

LAUDIZIS. Argi anas - ne savininkas? Turėjo laisvą butuką, išnuomojo jį uošvei. Ar uošvei privalu ateiti aplankyti savo žento viršininko žmonos ir dukters?

AMALIJA. Na jau, kas sako, kad privalu? Mes su Dina pačios pirmos nuėjome aplankyti tos moters, bet niekas mūsų neįsileido - supranti?

LAUDIZIS. Tai ko dabar tavo vyras nuėjo pas prefektą? Priversti ją parodyti mandagumą?

AMALIJA. Deramai ištaisyti padėtį! Dvi moterys taip nepaliekamos už durų.

LAUDIZIS. Despotizmas, despotizmas, tironija! O gal žmonėms jau nebegalima kiurksoti savo namuose?

AMALIJA. Tu neatsižvelgi, kad tai mes pirmos norėjom mandagiu vizitu pagerbti atvykėlę!

DINA. Na jau, dėdule, nusiramink... Koks tu negailestingas! Taigi mums smalsu... Atleisk, ar tau tai neatrodo normalu?

LAUDIZI. Kur čia bus normalu! Jūs visai neturite ką veikti!

DINA. Eik jau, tik paklausyk: sakykim, tu murksai čia visai nesidomėdamas, ką veikia kiti aplink tave. Gerai. Ateinu aš. Ir čia, kaip tik ant šio stalelio priešais tave, labai rimta išraiška... Ne, nutaisiusi tokį veidą kaip anas vyras - lyg vedamo į kartuves, - čia padėdu, tarkim, virėjos batų porą.

LAUDIZIS. Ir kaipgi tai susiję?

DINA. Palauk... Ką dar padėti?.. Lygintuvą... Gal dar kokį samtį... Tavo skutimosi šepetėlį... Ar galiu kaltinti tave dėl smalsumo, kurį šitokiomis keistenybėmis pati sužadinau?

LAUDIZIS. Mieloji! O tu išradinga; bet nepamiršk, su kuo kalbi. Tu man čia ant stalelio išdėstai keisčiausius ir skirtingiausius daiktus, tyčia siekdama sužadinti mano smalsumą; ir, savaime aišku, kadangi tyčia tai padarei, negali manęs kaltinti, jei paklausiu: „Bet kodėl, mieloji, čia padėti virėjos batai?“ Dabar turėtum man įrodyti, kad šitas ponas Ponca - storžievis ir nenaudėlis, tavo tėvo žodžiais tariant - lygiai taip pat tyčiomis čia, šalia, apgyvendino savo uošvę!

DINA. Gerai, ne tyčiomis. Bet negali neigti, kad šis žmogus miestelyje, visų akivaizdoje, sutelkė tokių keistų dalykų, kad gyventojams natūraliai kilo smalsumas. Jau tu man atleisk. Jis atvažiuoja. Išsinuomoja butelį viršutiniame gūdaus namo aukšte, ana ten, miestelio gale, prie sodų... Ar matei jį? Turiau minty, viduje?

LAUDIZIS. Gal tu buvai jo pažiūrėti?

DINA. Taip, dėdule! Su mama. Ir ne mes vienos, nemanyk. Visi buvo nuėję pažiūrėti. Ten yra vidinis kiemas, košmariškai tamsus, su metaliniais turėklais aukštai aukštai, palei viršutinio aukšto antresolę; o nuo jos parištos virvutėmis karo daugybė pintinių...

LAUDIZIS. Ir kas?

DINA (*stebėdamasi ir pasipiktinusi*). Jis ten viršuj laiko žmoną!

AMALIJA. O uošvę įtaisė čia, šalia mūsų!

LAUDIZIS. Uošvę - į gražų kvartaliuką miesto centre!

AMALIJA. Kurgi ne! Ir verčia ją gyventi atskirtą nuo motinos?

LAUDIZIS. Kas jums taip sakė? Ar negali būti, kad tai ji trokšta daugiau laisvės?

DINA. Ne ne! Ką jūs, dėdule! Visi žino, kad tai jis.

AMALIJA. Palauk, suprantama, kad dukra ištekėjusi palieka motinos namus ir išsikelia gyventi su vyru, gal net į kitą miestą. Bet kad vargšė motina, nepajėgdama gyventi toli nuo dukters, atsektų jai iš paskos ir mieste, kur pati yra svetima, būtų priversta gyventi atskirai - tai jau ne, pripažink, tą suprasti nelengva!

LAUDIZIS. Tai jau! Tą ir vėžlys išmąstyty! Ar sunku numanyti, kad arba dėl uošvės, arba dėl jo kaltės tarp jų dviejų esama tokių stiprių charakterių skirtumų, kad net tokiomis sąlygomis...

DINA (*nustebusi jį nutraukia*). Ką, dėdule? Tarp motinos ir dukters?

LAUDIZIS. Kodėl tarp motinos ir dukters?

AMALIJA. Nes tarp anų dviejų tikrai ne! Juk jiedu visą laiką kartu.

DINA. Uošvė ir žentas! Štai dėl ko visi stebisi.

AMALIJA. Jis kas vakarą ateina čia palaikyti uošvei draugijos.

DINA. Ateina ir dieną, sykį ar du.

LAUDIZIS. Gal jūs įtariate, kad uošvė ir žentas mylisi?

DINA. Ne, nejuokinkit! Ji - vargšė senutė!

AMALIJA. Bet jis niekad neatveda jai dukros! Niekad neatsiveda žmonos pasimatyti su mama, niekad, niekad.

LAUDIZIS. Gal toji vargšėlė serga... Negali išeiti iš namų...

DINA. Eik jau! Motina pati pas ją nueina.

AMALIJA. Taip, nueina... Kad pamatytų ją iš toli! Visiems aišku, kad vargšei motinai uždrausta įžengti į dukters namus!

DINA. Ji gali su ja pasikalbėti tik iš kiemo!

AMALIJA. Iš kiemo, supranti?!

DINA. Dukrelė pasirodo ten aukštai, antresolėje, tarytum danguje! Toji vargšėlė įeina į kiemą; timpteli krepšio virvelę; viršuje suskamba varpelis; dukra iškiša galvą, o motina kalba iš apačios, iš to šulinio, laikydama galvą... štai šitaip! Tik pagalvok!

Pasigirsta durų beldimas, pasirodo liokajus.

LIOKAJUS. Ar galima, ponai?

AMALIJA. Kas ten?

LIOKAJUS. Ponai Sireliai ir dar viena moteris.

AMALIJA. Aaa, įleisk juos.

Liokajus nusilenkia ir išeina.

ANTRA SCENA

Sutuoktiniai Sireliai, ponია Čini, anksčiau minėtieji.

AMALIJA (*poniai Sireli*). Miela ponია!

PONIA SIRELI (*rubuilė, trykštanti sveikata, dar jauna, patrauklios išvaizdos, pernelyg provincialiai išsipusčiusi, deganti neramiu smalsumu, su vyru pagiežinga*). Leidau sau atsivesti gerą draugę, ponią Čini, ji labai troško su jumis susipažinti.

AMALIJA. Malonu, ponია. Prisėskite.

Pristato kitus.

Čia mano dukra Dina. Mano brolis Lambertas Laudizis.

SIRELIS (*plikas, maždaug keturiasdešimties, storas, pretenzingai elegantiškas; sveikindamasis*:) Ponია, panele...

Paspaudžia ranką Laudiziui.

PONIA SIRELI. Ak, mieloji, mes veržėmės pas jus kaip prie šaltinio. Esam dvi vargšės, ištroškusios naujienų.

AMALIJA. Kokių gi naujienų, mielosios?

PONIA SIRELI. Taigi apie naująjį prefektūros sekretorių, kad jį kur galas. Miestelyje apie nieką kitą nešnekama, patikėkit, mieloji!

PONIA ČINI (*nerangi senė, sklidina godžios piktdžiugos, dangstomos naivumu*). Mums visoms baisiai smalsu!

AMALIJA. Bet mes žinom ne daugiau nei kiti, patikėkit manimi, ponია!

SIRELIS (*žmonai*). Ar nesakiau? Jie žino lygiai tiek kiek aš! Gal net mažiau nei aš! Tarkim, ar jie žino tikrąją priežastį, dėl kurios vargšė motina negali nueiti aplankyti dukters į jos namus?

AMALIJA. Kaip tik apie tai kalbėjau su broliu...

LAUDIZIS. Man rodos, jūs visi netekot proto!

DINA. Kalbama, kad žentas jai neleidžia.

PONIA ČINI. Ir ne tik, panele!

PONIA SIRELI. Ne tik! Dar blogiau!

SIRELIS. Naujausios žinios, ką tik ką tik patikrintos: jis laiko ją užrakinęs!

AMALIJA. Uošvę?

SIRELIS. Ne, ponias - žmoną!

PONIA SIRELI. Žmoną! Žmoną!

PONIA ČINI. Užrakinęs!

DINA. Girdėjai, dėdule? O tu norėjai pateisinti...

SIRELIS (*nustebęs*). Ką? Tu teisini tą vyrą?

LAUDIZIS. Jokiu būdu neteisinu! Tik sakau, kad jūsų smalsumas (prašau ponias man atleisti) nepakenčiamas, ypač dėl to, kad yra beprasmiškas.

SIRELI. Atsiprašau, ką pasakei?

LAUDIZIS. Beprasmiškas! Beprasmiškas, mielos ponios!

PONIA ČINI. Nes norim sužinoti?

LAUDIZIS. Bet ką gi? Ką mes *iš tikrųjų* galime žinoti apie kitus? Kas jie... Kokie jie... Ką daro... Kodėl tai daro....

PONIA SIRELI. Kodėl ne? Teiraudamiesi naujienų, žinių...

LAUDIZIS. Betgi jei yra žmogus, šiuo būdu galys susižinoti bet kokį dalyką; tai tas žmogus, atleiskite, turėtumėte būti kaip tik jūs, ponia, turėdama tokį vyrą, visad viską išmanantį!

SIRELIS (*mėgindamas jį pertraukti*). Atsiprašau, atsiprašau...

PONIA SIRELI. Oi ne, mielas mano, paklausyk: štai tiesa!

Kreipdamasi į ponią Amaliją:

Tiesa ta, mieloji, kad iš savo vyro, kuris visada sakosi viską žinąs, man niekad nieko nepavyksta išpešti.

SIRELIS. Nenuostabu! Ji niekad nepasitenkina tuo, ką sakau! Visad įtarinėja, kad viskas ne taip kaip aš jai pasakiau. Netgi tvirtina, kad taip, kaip aš pasakiau, negali būti. Ir galop tyčia ima teigti priešingai!

PONIA SIRELI. Paklausyk, jei tu pasakoji tokius dalykus...

LAUDIZIS (*garsiai juokiasi*). Cha cha cha... Jums leidus, ponia, aš atsakysiu jūsų vyrui. Mielas mano, kaip gali norėti, kad žmona pasitenkintų tavo sakomais dalykais, jei tu - savaime suprantama - sakai juos tokius, kokie jie atrodo tau?

PONIA SIRELI. Ir kokie jie jokių būdu negali būti!

LAUDIZIS. Ak ne, ponia, atsiprašysiu: čia jau jūs neteisi! Jūsų vyrui, galiu jus patikinti, viskas taip ir yra, kaip jis sako.

SIRELIS. Bet taip yra iš tikrųjų! Taip yra iš tikrųjų!

PONIA SIRELI. Nieku gyvu! Tu nuolat apsirinki!

SIRELIS. Tai tu apsirinki, prašau patikėti! Ne aš!

LAUDIZIS. Oi ne, mieli ponai! Nė vienas iš judviejų neapsirinka. Jums leidus tai įrodysiu. Judu abu čia matote mane. Matote mane, tiesa?

SIRELIS. O kaipgi!

LAUDIZIS. Ne ne. Ateik čia, ateik...

SIRELIS (*prieina šypsodamasis, lyg pasiruošęs dalyvauti pokšte*). O kam?

LAUDIZIS. Geriau įsižiūrėk. Paliesk mane. Štai taip, gerai. Tu esi tikras, kad lieti mane tokį, kokį matai, tiesa?

SIRELIS. Žinoma...

LAUDIZIS. Juk savimi, aišku, neabejoti! O dabar ateikite jūs, poniai... Ne ne, geriau aš prieisiu...

Atsistoja priešais ją, priklaupia ant vieno kelio.

Jūs mane matote, tiesa? Pakelkite rankelę; palieskite mane... Švelnioji rankelė!

SIRELIS. Ei... Ei...

LAUDIZIS. Nekreipkite į jį dėmesio! Jūs irgi esate tikra, kad liečiate mane tokį, kokį matote? Savimi negalite dvejoti. Tik, susimildama, nesakykite nei savo vyrui, nei mano seseriai, nei mano dukterėčiai, nei šiai poniai, kokį jūs mane matote, antraip visi keturi pasakys, kad *jūs apsirinkate*. O iš tiesų visai nebūsite apsirikusi! Nes aš *tikrai* toks, kokį jūs mane matote! Bet tai nepanaikina fakto, kad aš tikrai esu ir toks, kokį mane mato jūsų vyras, mano sesuo, mano dukterėčia ir ši ponija, ir kad jie *toli gražu neapsirinka!*

PONIA SIRELI. Tai kaip čia yra, jūs keičiatės pagal kiekvieną?

LAUDIZIS. Žinoma, keičiuosi, miela ponija! O jūs ne? Nesikeičiate?

PONIA SIRELI (*skubotai*). *Oi ne ne ne ne ne*. Patikinu jus, kad aš sau visai nesikeičiu!

LAUDIZIS. *Sau* aš irgi, patikėkit! Ir sakau, kad jūs visi apsirinkat, jei nematot manęs tokio, kokį save matau aš! Bet tai nereiškia, kad čia viso labo nėra mano ar jūsų puikybė.

SIRELIS. Atleisk, bet kuo visa tai susiję?

LAUDIZIS. Kaipgi nebus susiję? Matau, jums taip knieti išsiaiškinti, kokie yra kiti žmonės ir dalykai, lyg kiti žmonės ir dalykai savaime būtų tokie ar anokie...

PONIA SIRELI. Tai, pasak jūsų, niekad nebus įmanoma sužinoti tiesos?

PONIA ČINI. Tai jau negalima tikėti netgi tuo, ką matome ir liečiame?!

LAUDIZIS. Na taip, pasikliaukite mano žodžiu, ponია! Dėl to ir sakau: gerbkite tai, ką mato ir liečia kiti, nors atrodys priešingai!

PONIA SIRELI. Ak, paklauskite! Aš nusuksiu jums nugarą ir su jumis nebekalbėsiu! Nenoriu išprotėti!

LAUDIZIS. Ne ne, viskas! Kalbėkit, kalbėkit apie poniją Frolą ir poną Pončą, jos žentą - aš nebepertrauksiu.

AMALIJA. Dėkui Dievui! Ir būtų geriausia, brangus Lambertai, jei išeitum ten!

DINA. Ten. Ten, dėdule... taip taip...

LAUDIZIS. Kodėl? Ne. Man smagu klausytis jūsų šnekų. Aš tylėsiu, neabejokite. Daugią daugiausia jums leidus nusijuoksiu.

PONIA SIRELI. Tik pagalvok, o mes atėjom susižinoti... Bet atleiskite: argi jūsų vyras nėra to pono Poncos viršininkas?

AMALIJA. Viena yra darbas, kita - namai, ponია.

PONIA SIRELI. Suprantu, o kaipgi! Bet ar jūs nemėginot pasimatyti su kaimynystėje gyvenančia uošve?

DINA. Kurgi ne! Du kartus, ponია!

PONIA ČINI. Šit kaip... Tai jūs su ja kalbėjotės?

AMALIJA. Mūsų neįsileido, mieloji!

SIRELIS, PONIA SIRELI, PONIA ČINI. O! O! Kaip tai?! Kodėl gi?!

DINA. Netgi šįryt...

AMALIJA. Pirmą kartą ilgiau nei ketvirtį valandos pralaukėme už durų. Niekas mums neatidarė, negalėjome net raštelio palikti. Darsyk nuėjome šiandien...

DINA (*mosteli rankomis vaizduodama išgąstį*). Duris atidarė jis!

PONIA SIRELI. Koks jo veidas!.. To žmogaus veidas glumina visą miestelį! Be to, taip juodai apsitaisęs... Jie visi trys juodai rengiasi, ponია irgi, tiesa? O dukra?

SIRELIS (*suirzęs*). Taigi dukros niekas nėra matęs! Šimtą kartų tau sakiau. Ko gero, ir ji juodai apsitaisiusi... Jie iš mažo Marsikos regiono kaimelio - ar tai žinote?

AMALIJA. Taip. Rodos, jis visas buvo sugriautas...

SIRELIS. Visiškai, sulygintas su žeme - dėl žemės drebėjimo.

DINA. Kalbama, kad jie prarado visus gimines...

PONIA ČINI (*spirgėdama noru tęsti nutrauktą pokalbį*). Gerai. Taigi taigi... Duris atidarė jis?

AMALIJA. Vos išvydau jį priešais, tokiu veidu, man net žadą užkando mėginant pasakyti, kad atėjome aplankyti jo uošvės. O jis - nieko! Net nepadėjo.

DINA. Ne, šiaip jau nusilenkė...

AMALIJA. Bet vos vos... šitaip linktelėjo galva.

DINA. Geriau pasakyk, kokios jo akys! Tai žvėries, ne žmogaus akys.

PONIA ČINI. O tada? Ką jis pasakė tada?

DINA. Baisiai sutriko...

AMALIJA. Visas pasišiaušęs pasakė, kad uošvė negali mūsų priimti... Kad dėkoja mums už dėmesį... Ir liko ant slenksčio laukti, kol nueisim.

DINA. Koks pažeminimas!

SIRELIS. Baisi šiurkštybė! Žinote, galite būti tikra, kad tai jo darbas! Gal laiko užrakinęs ir uošvę!

PONIA SIRELI. Koks įžūlumas! Taip elgtis su ponia, jo viršininko žmona!

AMALIJA. Bet mano vyras, žinokite, tai priėmė kaip didžiulį pagarbos trūkumą ir nuėjo rietis su prefektu, reikalaudamas viską ištaisyti.

DINA. Teisingai, štai jis, tėvelis!

TREČIA SCENA

Tarėjas Agacis, anksčiau minėtieji, liokajus.

AGACIS (*penkiasdešimtmetis, raudonplaukis, susivėlęs, su barzda, akiniais auksuotais rėmeliais, valdingas ir mėgstantis paerzinti kitus*). O, mano mielas Sirelis...

Prieina prie kanapos, nusilenkia ir paspaudžia ranką poniai Sireli.

Ponia...

AMALIJA (*pristatydama jį poniai Čini*). Mano vyras - ponias Čini.

AGACIS (*nusilenkia, paspaudžia ranką*). Labai malonu...

Paskui, kreipdamasis į žmoną ir dukterį:

Perspėju jus, kad čia tuojau ateis ponias Frola.

PONIA SIRELI (*džiaugsmingai suploja rankomis*). Ak, ji ateis? Ateis čia?

SIRELIS (*Agaciui, spausdamas jam ranką, baisiai susižavėjęs*) Šaunu, mielas mano! Gerai padarei parodęs savo galią!

AGACIS. Kitaip ir būti negalėjo! Argi galėjau taikstytis, kad mano namiškiams būtų taip akivaizdžiai parodyta nepagarba?

SIRELIS. Tai va! Mes kaip tik tą sakėm!

PONIA SIRELI. Būtų buvę gerai pasinaudojus proga...

AGACIS (*užbėgdamas už akių*). Prefektui perduoti viską, kas miestelyje kalbama apie tą vyrą? Net nedvejokite: aš taip ir padariau!

SIRELIS. O, gerai! Gerai!

PONIA ČINI. Nepaaiškinami dalykai! Protu nesuvokiami!

AMALIJA. Netgi laukiniai! Ar žinėjai, kad jis laiko jas abi užrakinęs?!

DINA. Ne, mama - dėl uošvės kol kas nežinom!

PONIA SIRELI. Bet dėl žmonos esam tikri!

SIRELIS. O ką prefektas?

AGACIS. Taip... Na... Jį tai labai... Labai pribloškė...

SIRELIS. Dėkui Dievui!

AGACIS. Ir jį pasiekė gandai... Ir jis čia įžvelgia galimybę išaiškinti tą paslaptį, sužinoti tiesą...

LAUDIZIS (*garsiai juokiasi*). Cha cha cha cha!

AMALIJA. Mums tik tavo kvatojimo ir trūko.

AGACIS. Kodėl jis juokiasi?

PONIA SIRELI. Sako, kad neįmanoma išaiškinti tiesos!

KETVIRTA SCENA

Liokajus, anksčiau minėtieji, vėliau - ponia Frola

LIOKAJUS (*išdygsta ant durų slenksčio ir paskelbia*). Atsiprašau! Ponia Frola.

SIRELIS. O! Štai ir ji.

AGACIS. Dabar pažiūrėsim, ar neįmanoma!

PONIA SIRELI. Puikumėlis! Ak, kaip aš džiaugiuosi!

AMALIJA (*stodamasi*). Sutikime ją?

AGACIS. Ne, prašau sėdėti. Palauk, kol įeis.

Liokajui

Įleisk ją.

Liokajus išeina. Netrukus įeina ponia Frola ir visi atsistoja. Ponia Frola - švari, kukli, labai miela senutė su didžiuliu liūdesiu akyse, kuri švelnina lūpose nuolat žaidžianti romi šypsena. Ponia Amalija išeina priekin ir paduoda jai ranką.

AMALIJA. Prašom, ponia.

Laikydama ją už rankos pristato kitus.

Ponia Sireli, mano gera draugė. Ponia Čini. Mano vyras. Ponas Sirelis. Mano dukra. Mano brolis Lambertas Laudizis. Prisėskite, ponia.

PONIA FROLA. Man labai nesmagu, prašau atleisti, kad iki šios dienos neatlikau savo pareigos. Jūs, ponia, taip maloniai teikėtės mane pagerbti savo apsilankymu, nors iš tiesų pirmai derėjo ateiti man.

AMALIJA. Ponia, tarp kaimynių nežiūrima, kam dera pirmam. Juolab kad jums, čia gyvenančiai vienai, atvykusiai iš kitur, kas žino, galbūt reikėjo pagalbos...

PONIA FROLA. Dėkoju, dėkoju... Jūsų gerumas begalinis...

PONIA SIRELI. Ar ponja miestelyje viena?

PONIA FROLA. Ne, turiu ištekėjusią dukterį: ir ji neseniai čia atsikraustė.

SIRELIS. Ponios žentas yra naujasis prefektūros sekretorius - ponas Ponca, tiesa?

PONIA FROLA. Taip ir yra. Tikiuosi, ponas tarėjas atleis ir man, ir mano žentui...

AGACIS. Tiesą pasakius, ponja, aš truputėlį įsižeidžiau...

PONIA FROLA (*pertraukdama jį*). Jūs teisus, jūs teisus! Bet turite jam atleisti! Mes visi po nelaimės dar labai sukrėsti, patikėkit.

AMALIJA. Ak, taip... Pas jus nutiko didžiulė katastrofa...

PONIA SIRELI. Netekote giminių?

PONIA FROLA. Visų... Visų, miela ponja. Iš mūsų kaimelio nieko neliko, vien griuvėsių krūva...

SIRELIS. Išties... Apie tai buvo pranešta...

PONIA FROLA. Man buvo likusi tik sesuo, irgi turinti dukrą, bet netekėjusi. Mano vargšui žentui teko didesnė nelaimė. Motina, du broliai, sesuo, o dar svainis, brolienės, du sūnėnai.

SIRELIS. Kraujo jūra!...

PONIA FROLA. Tokios tragedijos - visam gyvenimui! Lieki visai pritrenktas...

AMALIJA. Tai žinoma!

PONIA SIRELI. Taip nei iš šio, nei iš to... Galima iš proto išeiti!

PONIA FROLA. Apie nieką daugiau negalvoji. Net nenorėdamas kai kada nepataikai, pone tarėjau.

AGACIS. O, pakaks - nereikia, poniam...

AMALIJA. Dar ir dėl šios tragedijos mes su dukra atėjome pirmos.

PONIA SIRELI (*spirgėdama iš nekantrumo*). Taigi... Žinodamos, kad poniam tokia vieniša! Nors... Atleiskite man, poniam, jei drįsiu paklausti, kodėl turėdama dukrą, po tokios tragedijos, kuri... man atrodo... turėtų išgyvenusiems sužadinti norą laikytis kartu...

PONIA FROLA. Aš gyvenu viena, taip?

SIRELIS. Tai va, atvirai kalbant, atrodo keistai.

PONIA FROLA. Suprantu... Bet, žinote, aš laikau nuomonės, kad kai sūnus ar dukra susituokia, jiems reikia duoti laisvę...

LAUDIZIS. Labai gerai! Labai teisingai! Laisvę gyventi jų gyvenimą, savaime aišku, kitokią, naujoje sąjungoje su žmona ar vyru.

PONIA SIRELI. Bet ne tiek, atleiskite man, Laudizi, kad iš savo gyvenimo išbrauktum motiną!

LAUDIZIS. Argi ji išbraukta? Mes kalbame - jei gerai supratau - apie motiną, suvokiančią, jog dukra negali ir neturi likti prie jos prisirišusi kaip anksčiau, nes dabar turi savo gyvenimą.

PONIA FROLA (*su karštu dėkingumu*). Štai taip... taip, ačiū! Kaip tik taip ir yra, ponios!

PONIA ČINI. Bet jūsų dukra, savaime suprantama, spėju, dažnai ateina palaikyti jums draugijos.

PONIA FROLA (*kaip ant adatų*). Taigi... Taip... Mes, aišku, matomės...

SIRELIS (*iš karto*). Bet gi jūsų dukra niekad neišeina iš namų! Bent jau niekas jos nėra matęs!

PONIA ČINI. Gal ji turi rūpintis mažyliais...

PONIA FROLA (*iš karto*). Ne, kol kas neturi vaikų. Ir, galimas daiktas, jau neturės. Ji ištekėjusi jau septynerius metus. Aišku, ji namuose turi darbų... Bet čia ne dėl to. Žinote, mažuose kaimeliuose mes, moterys, pratusios visą laiką būti namie.

AGACIS. Net kai reikia nueiti aplankyti mamą? Mama, kuri nebegyvena kartu?

AMALIJA. Bet gal pati ponija nueina aplankyti dukters!

PONIA FROLA (*iš karto*). O, žinoma! Kaipgi ne? Nueinu kartą ar du per dieną...

SIRELIS. Ir jūs kartą ar du per dieną užkopiote visais tais laiptais, iki pat viršutinio namo aukšto?

PONIA FROLA (*išblykšta, darsyk pamėgina juokais nuleisti šį kankinamą tardymą*). Na... ne... Iš tiesų aš nekopiu laiptais... Ponas teisus: jų man būtų per daug... Nekopiu... Dukra iškiša galvą kiemo pusėje ir... Ir mes viena kitą pamatome, pasikalbame...

PONIA SIRELI. Tik taip? Vajė... Niekad nematote jos iš arti?

DINA. Aš kaip dukra niekad nereikalaučiau iš mamos dėl manęs kasdien lipti devyniasdešimt, šimtą laiptelių; bet pati neatsilaikyčiau, man nepakaktų tik taip ją matyti, taip kalbėtis, iš toli, iš aukštai, jos neapkabinant, neįtant šalia...

PONIA FROLA (*smarkiai susijaudinusi, sutrikusi*). Jūs teisi... Taip... Štai kaip... Man teks pasakyti... Nenorėčiau, kad klaidingai pagalvotumėte apie mano dukrelę; kad ji mane mažai myli, mažai gerbia... Ir apie mane, jos motiną... Devyniasdešimt, šimtas laiptelių motinai, nors senai ir pavargusiai, negali būti kliūtis priglausti prie širdies dukterį, ar ne?

PONIA SIRELI (*pergalingai*). Tai va! Mes tą ir sakėme, ponija! Turi būti kokia priežastis!

AMALIJA (*tyčia*). Yra, matai, Lambertai? Yra priežastis!

SIRELIS (*greitai*). Jūsų žentas, ar ne?

PONIA FROLA. Dėl Dievo meilės, tik nepagalvokite apie jį blogai! Jis toks šaunus jaunuolis! Geras, geras... Ponai, jūs net neįsivaizduojate, koks jis geras! Koks jis man

švelnus ir jautrus, kaip manim rūpinasi! O jau kaip myli ir globoja mano dukrelę! Ak, patikėkite, nebūčiau jai norėjusi geresnio vyro!

PONIA SIRELI. Tai... kas tada?

PONIA ČINI. Vadinasi, priežastis - ne jis!

AGACIS. Tai aišku! Man toli gražu neatrodo įmanoma, kad jis draustų žmonai aplankyti motiną, ar motinai ateiti į jų namus truputį pabūti su dukra!

PONIA FROLA. Draustų - ne! Kas sakė, kad draudžia? Tai mes, pone tarėjau, aš su dukra, to atsisakom, savo noru, tikėkit manim, iš pagarbos jam.

AGACIS. O kodėl, atleiskite, ko jis turėtų įsižeisti? Nesuprantu...

PONIA FROLA. Ne įsižeisti, pone tarėjau... Tai toks jausmas... Jausmas, mielos ponios, kurį galbūt sunku suvokti... Bet suvokus visai nesunku - patikėkit - žmogų užjausti, nors dėl to, be abejo, ir man, ir dukrai tenka nemenkai aukotis...

AGACIS. Bent jau sutiksite, kad tai keista, ponია...

SIRELIS. Taigi... Ir kad tai sužadina ir pateisina smalsumą.

AGACIS. O drauge, sakykim, ir įtarimų...

PONIA FROLA. Įtarimų jam? Ne, susimildami, taip nesakykit! Kokių įtarimų, pone tarėjau?

AGACIS. Jokių! Nesijaudinkite... Tik sakau, kad būtų galima įtarti...

PONIA FROLA. Ne ne! Kuo gi? Juk mūsų susitarimas nepriekaištingas! Mes laimingos, labai laimingos, tiek aš, tiek mano dukra.

PONIA SIRELI. Gal tai dėl pavydo?

PONIA FROLA. Pavydo motinai? Nemanau, kad galima taip įvardyti... Nors iš tiesų net nežinau... Pasakysiu taip: jis nori visos žmonos širdies sau vienam, be jokių išlygų,

netgi taip, kad dukters meilė motinai (jis tai pripažįsta, kaipgi ne? Be kalbų!) turi mane pasiekti per jį, jam tarpininkaujant, štai kaip!

AGACIS. Oho! Jau jūs man atleiskite! Man tai atrodo tikrų tikriausias žiaurumas!

PONIA FROLA. Ne ne... Ne žiaurumas... Nesakykite žiaurumas, pone tarėjau! Tai kas kita, patikėkit! Nemoku paaiškinti... Tai prigimtis. Bet ne... Gal tai, kaip čia pasakius, liga? Tai uždara meilės pilnatvė - štai kaip! Išimtinė meilė, kurioje žmona turi gyventi niekur neišeidama ir į kurią nevalia įžengti niekam kitam!

DINA. Net motinai?

SIRELIS. Sakyčiau, labai egoistiška!

PONIA FROLA. Galbūt. Bet tai egoizmas, kuriuo viskas - visas pasaulis - dovanojamas savo moteriai! Galimas daiktas, kad iš tiesų egoistė esu aš, norinti įsiveržti į šį uždara meilės pasaulį, bet kokia kaina į jį įsibrauti, nors žinau, kad mano dukra laiminga; ji taip dievinama... Juk to, mielosios, motinai turėtų pakakti, ar ne? Kita vertus, aš gi matau savo dukrą ir su ja kalbuosi...

Grakščiai mosteli, it atskleisdama paslaptį:

Krepšys, kurį aš tįmpteliu kieme, visad aukštyn ir žemyn nuneša poros žodžių laiškelių su dienos naujienomis... Tiek man pakanka. Aš jau su tuo apsipratau... Galite sakyti, kad susitaikiau... Nebesikankinu.

AMALIJA. Jei jau taip... Svarbu, jums gerai...

PONIA FROLA (*stodamasi*). Ak, taip! Jau sakiau... Nes jis labai geras - patikėkit manim! Geresnis ir būti negali! Kiekvienas turim silpnybių, argi ne? Ir reikia vienam kitą dėl jų užjausti.

Atsisveikina su ponija Amalija.

Ponia...

Atsisveikina su poniomis Sireli ir Čini, paskui su Dina; tada kreipiasi į tarėją Agacij:

Tikiuosi, atleidote man...

AGACIS. Ak, ponja, kà jùs kalbat? Esame labai dèkingi už jùsų apsilankymà.

PONIA FROLA (*paspaudžia rankà Sireliui ir Laudiziui, paskui kreipiasi į ponijà Amalijà*). Ne, nereikia... nesistokite, ponja... nesivarginkite...

AMALIJA. Baikite, man priklausò, ponja.

Ponia Frola išeina lydima ponios Amalijos, pastaroji netrukus sugrįžta.

SIRELIS. Kà jau ten! Likote patenkinti tokiu paaiškinimu?

AGACIS. Kokiu dar paaiškinimu? Kur jis? Čia glūdi galaižin kokia paslaptis!

PONIA SIRELI. Kas žino, kaip kankinasi vargšė motinos širdis!

DINA. Ir pati dukra, Dieve mano!

PONIA ČINI. Jos balsà drebino ašaros!

AMALIJA. Taigi! Kai ji pasakė, kad užkoptų ir šimtą, ir daugiau laiptelių, kad tik prispaustų prie širdies dukrą!

LAUDIZIS. Aš labiausiai pastebėjau siekį, pastangas nuo bet kokių įtarimų apsaugoti žentą!

PONIA SIRELI. Eik jau! Dieve mano, ji net nežinojo, kaip jį pateisinti!

SIRELI. Kà jau ten pateisinsi? Smurtą? Barbarybes?

PENKTA SCENA

Liokajus, anksčiau minėtieji, vėliau - ponas Ponca

LIOKAJUS (*išdygdamas ant slenksčio*). Viršininke, atėjo ponas Ponca, prašosi priimamas.

PONIA SIRELI. O! Jis!

Visuotinis nustebimas ir nerimastingas sukrotimas iš smalsumo, kone nustėrimas.

AGACIS. Jis teiraujasi manęs?

LIOKAJUS. Prašo būti priimtas - tik taip pasakė.

PONIA SIRELI. Susimildamas, priimkite jį čia, viršininke! Man net truputį baisu; bet ir labai smalsu pamatyti tą pabaisą iš arti!

AMALIJA. Ko gi jis nori?

AGACIS. Paklauskim.

Liokajui.

Įleisk jį.

Liokajus nusilenkia ir išeina. Netrukus įžengia ponas Ponca. Kresnas, tamsaus gymio, rūščios išvaizdos, visas apsitaisęs juodai, tankių juodų plaukų, žemakaktis, dideliais juodais policininko ūsais; nuolat gniaužia kumščius ir kalba pro sukąstus dantis, tramdydamas agresiją. Kartais juodai siuvinėta nosinaite nusišluosto prakaitą. Kalbant jo žvilgsnis visad rūstus, įdėmus, gūdus.

AGACIS. Ateikite, ateikite čia, pone Ponca!

Pristatydamas jį.

Sekretorius ponas Ponca - mano žmona, ponia Sireli, ponia Čini, mano dukra, ponas Sirelis, mano svainis Laudizis. Prisėskite.

PONCA. Dėkoju. Sutrukdyčiau jus tik vieną minutę.

AGACIS. Norite vienas su manimi pasikalbėti?

PONCA. Galiu... Galiu ir prie visų... Dar geriau... Privalau viską paaiškinti...

AGACIS. Ak, jei tai dėl jūsų uošvės apsilankymo, tikrai nebūtina. Nes...

PONCA. Ne dėl to, pone viršininke. Kaip tik geidauju pasakyti, kad ponia Frola, mano uošvė, be abejo, būtų atėjusi dar prieš geraširdiškai ją aplankant jūsų žmonai ir dukrai, jei tik aš nebūčiau visais įmanomais būdais jai sukliudęs, negalėdamas taikstyti, kad ji eitų pas ką nors į svečius ar juos priimtų.

AGACIS (*su išdidžiu pasipiktinimu*). Bet kodėl, atleiskite?

PONCA (*nepaisant pastangų tvardyti vis labiau irzdamas*). Mano uošvė su ponais kalbėjosi apie savo dukterį, tiesa? Ko gero, pasakė, kad draudžiu jai su ja matytis, ateiti pas mane į namus?

AMALIJA. Tikrai ne, patikėkite! Ponia apie jus kalbėjo labai pagarbiai ir geranoriškai!

DINA. Apie jus atsiliepė tik gerai!

AGACIS. Tai ji pati atsisako užlipti į dukters namus, gerbdama jūsų jausmus, kurių mes, atvirai sakant, nesuprantame...

PONIA SIRELI. Jei jau turėtumėte pasakyti, ką galvojame...

AGACIS. Taigi, mums tai pasirodė žiauru, štai kaip! Tikrai žiauru!

PONCA. Todėl ir atėjau visko paaiškinti, pone viršininke. Šios moters būklė stačiai apgailėtina. Bet ir manoji ne mažiau apgailėtina, jau vien dėl to, kad esu priverstas atsiprašinėti... Ir jums pateikti paaiškinimą, kuriam... Kuriam mane privertė tik ši tragedija.

Akimirką nutyla ir visus nužvelgia, paskui lėtai, paskirais žodžiais ištaria:

Ponia Frola - beprotė.

VISI. Beprotė?

PONCA. Jau ketverius metus.

PONIA SIRELI. O Dieve, visai tokia neatrodo!

AGACIS. Kaip beprotė?

PONCA. Neatrodo, bet yra. Jos beprotybė ir pasireiškia įsitikinimu, kad nenoriu jai leisti matytis su dukra.

Pasiekęs nuožmaus, kone žiauraus susijaudinimo viršūnę.

Kokia dar dukra, Viešpatie šventas, jei jos dukra jau ketveri metai mirusi?

VISI (*nustėrę*). Mirusi? O!.. Kaip tai? Mirusi?

PONCA. Jau ketveri metai. Ji dėl to ir išėjo iš proto.

SIRELIS. Taigi toji, kuri gyvena su jumis...

PONCA. Aš ją vedžiau prieš dvejus metus. Ji - mano antroji žmona.

AMALIJA. O ponai tiki, kad tai vis dar jos dukra?

PONCA. Tai, galima sakyti, jos laimė. Kai iš kambario, kurioje buvo laikoma, pirmąkart pamatė mane einantį gatve su antrąja žmona, ūmai puolė juoktis, verkti, visa drebėti iš laimės: panoro vėl išvysit dukterį, gyvą, mano antrojoje žmonoje, ir šitaip ištrūko iš gūdzios nevilties, į kurią buvo nugrimzdusi, pasinėrė į šią blaivią beprotybę - dėl jos tiki, kad dukra iš tiesų nemirė, kad tai aš trokštu jos vien sau ir nenoriu jai jos daugiau rodyti. Ji atsigavo; staiga nurimo; lyg būtų pasveikusi... Dabar netgi - juk ponai ją matėte, girdėjote kalbant - visai neatrodo išprotėjusi.

AMALIJA. Nė truputėlio! Nė truputėlio!

PONIA SIRELI. Ji sakosi ir taip esanti laiminga...

PONCA. Visiems taip sako. O man ji tikrai jaučia didelę meilę ir dėkingumą... Kaip manote, kodėl aš visais būdais, net priverstas smarkiai aukotis, stengiuosi palaikyti tą jos graudžią beprotybę?.. Man tenka išlaikyti du butus; verčiu savo žmoną, kuri, laimė, iš gailesčio sutinka, irgi tenkinti šią beprotybę... Ji persisveria pro langą, kalbasi su ana, jai rašo... Bet gailestingumas, pareiga... turi ribas, ponai! Negaliu versti savo žmonos su ja gyventi... Ji, vargšėlė, jau ir taip gyvena lyg kalėjime, užsirakinusi, baimindamasi, kad ana įeis į jos namus. Taip, mano uošvė rami, iš prigimties tokia švelni... Bet supraskite... Mano žmona jos glostoma pašiurptų... Būtų tikra kankynė...

AMALIJA. Ak, žinoma... Vargšė moteris, galiu įsivaizduoti!

PONIA SIRELI. Vadinasi, tai ji pati, jūsų žmona, nori būti užrakinta?..

PONCA. Pone viršininke, turbūt suprantate, kad aš, jei nebūčiau buvęs priverstas, nieku gyvu nebūčiau leidęs jai čia ateiti...

AGACIS. Ak, dabar kuo puikiausiai suprantu, man viskas paaiškėjo!

PONCA. Ištiktas tokios negandos žmogus turi laikytis nuošaliai. Priverstas čia išleisti uošvę būtinai turėjau jums pasiaiškinti, nes būdamas valstybės tarnautojas, iš pagarbos užimamoms pareigoms, negalėjau leisti, kad apie mane miestelyje būtų galvojami tokie nežmoniški dalykai: kad aš iš pavydo ar dėl ko kito draudžiu vargšei motinai matytis su dukra.

Jis pakyla.

Prašau ponijų man atleisti, jei ne savo valia jas sutrikdžiau...

Nusilenkia.

Pone viršininke!

Nusilenkia. Laudiziui ir Sireliui linkteli galva.

Ponai...

Nusilenkia ir išeina pro pagrindines duris.

AMALIJA (apstulbusi). Ojoj... Taigi ji - beprotė!

PONIA SIRELI. Vargšė moteris! Beprotė...

DINA. Tai štai kur priežastis... Kitaip ir nebuvo galima paaiškinti!

PONIA ČINI. Ir kas galėjo pagalvoti?!

AGACIS. O vis dėlto... Iš to, kaip ji kalbėjo...

LAUDIZIS. Tu supratai?

AGACIS. Ne... Bet aišku, kad... Ir ji pati nežinojo, kaip pasakyti...

PONIA SIRELI. Nenuostabu, vargšėlė... Ji neprotauja!

SIRELIS. Bet atleiskite... Kaip beprotei - keista... (aišku, ji neprotauja!) Keista, kad taip stengėsi rasti priežastį, dėl ko žentas neleidžia jai matytis su dukra... Teisinti jį... Prisitaikyti prie pačios išgalvotų pateisinimų...

AGACIS. Taigi, bet tai įrodo, kad ji beprotė! Šitaip teisinti žentą... Iš tiesų niekaip jo nepateisinant...

AMALIJA. Taip! Ji sakė nesakydama...

AGACIS. Kaip tik taip! Atleisk, jei ji būtų sveiko proto, argi priimtų tokius pateisinimus, tokias sąlygas matyti dukrą tik per langą?

SIRELIS. O būdama nesveiko proto priima? Susitaiko su tuo? Man atrodo keista...

Laudiziui.

Ką tu manai?

LAUDIZIS. Aš? Nieko!

ŠEŠTA SCENA

Liokajus, anksčiau minėtieji, vėliau - ponia Frola

LIOKAJUS (*pabeldžia į duris ir sutrikęs išdygsta ant slenksčio*). Ar galima? Vėl atėjo ponia Frola.

AMALIJA (*sukrėsta*). O Viešpatie, kas dabar... O jei nebeatsikratysim jos?..

PONIA SIRELI. Suprantu... Kad būtume žinoję ją esant beprote!

PONIA ČINI. Dieve Dieve... Kažin, ką dabar atėjo pasakyti?

SIRELIS. Man smalsu darsyk jos išklaudyti...

DINA. Tai aišku, mama... Nėra ko bijoti... Ji tokia rami...

AGACIS. Žinoma, reikia ją priimti. Paklauskim, ko ji nori. Jei ką, žiūrėsim...

Liokajui.

Įleisk ją.

Liokajus išeina.

AMALIJA. Būkite geri, padėkite man... Nežinau, kaip dabar su ja kalbėtis...

Įžengia ponja Frola, ponja Amalija pakyla ir nueina jos pasitikti; kiti sukrėsti į ją sužiūra.

PONIA FROLA. Ar galiu užteiti?

AMALIJA. Ateikite, ateikite, ponja... Čia vis dar tos pačios mano draugės...

PONIA FROLA (*labai šiltai ir graudžiai, šypsodamasi*). Žiūrinčios į mane, kaip ir jūs, mano geroji ponja, kaip į vargšę beprotę, tiesa?

AMALIJA. Ne, ponja - ką jūs kalbate?

PONIA FROLA. Minutėlę manęs paklauskite. (*Su didžiuliu apmaudu*) Ak, ponja, gerai padariau tą kartą taip nemandagiai pasielgusi - palikusi jus už durų! Tik niekad nebūčiau įtarusi, kad jūs galite priversti mane čia apsilankyti - to pasekmės, deja, buvau numačiusi!

AMALIJA. Baikite, kodėl gi?

DINA. Kokias pasekmes, ponja?

PONIA FROLA. Argi iš čia ką tik neišėjo mano žentas?

AGACIS. A, taip... Bet jis buvo atėjęs... Ponia, buvo atėjęs su manimi aptarti... Darbo reikalų...

PONIA FROLA (*įskaudinta, susikrimtusi*). Ak... Apgailėtinas melas, kurį pasakojate norėdamas mane nuraminti...

AGACIS. Ne ne, ponia, patikinu jus... Sakau tiesą...

PONIA FROLA (*įskaudinta, susikrimtusi*). Ar jis bent buvo ramus? Ar ramiai kalbėjo?

AGACIS. Taip, ramus, labai ramus - tiesa?

Visi palinkčioja, patvirtina.

PONIA FROLA. Dievulėliau, ponai, jūs manote, kad raminate mane, o iš tiesų tai aš norėčiau jus dėl jo nuraminti!

PONIA SIRELI. Dėl ko, ponia? Tikrai ne, nemanykite...

AGACIS. Juk mudu aptarėme darbo reikalus...

PONIA FROLA. Bet aš matau, kaip jūs į mane žiūrite... Turėkite kantrybės! Bėda - ne aš! Iš to, kaip į mane žiūrite, suprantu, kad jis buvo čia atėjęs įrodyti to, ko aš už visą pasaulio auksą nebūčiau atskleidusi! Jūs visi galite paliudyti, kad aš ką tik į jūsų klausimus, kurie, patikėkit, man buvo labai žiaurūs, nežinojau, ką atsakyti... Aš jums pateikiau tokio mūsų gyvenimo būdo paaiškinimą, kuris niekam neįtikėtų, žinau! Bet argi galėjau pasakyti tikrąją priežastį? Argi galėjau sakyti - kaip jis visiems kalba, - kad mano dukra mirė prieš ketverius metus, o aš - vargšė beprotė, mananti, kad ji dar gyva, ir kad jis nenori man jos rodyti?

AGACIS (*apstulbintas gilaus nuoširdumo ponios Frolos žodžiuose*). Ką? Jūsų dukra?

PONIA FROLA (*iškart, susikrimtusi ir nerami*). Matote, taip ir buvo. Kodėl tai neigiate? Juk jis taip jums sakė, tiesa?

SIRELIS (*dvejodamas, bet įdėmiai ją stebėdamas*). Taip... Iš tiesų... Taip ir sakė...

PONIA FROLA. Aš gi žinau! Ir žinau, kaip jis susijaudina, kai tenka taip apie mane kalbėti! Tai tikra tragedija, pone tarėjau, kurią įveikėme per didelius vargus, per didelį širdies virpulį ir skausmą - bet tik šitokiomis sąlygomis, tik taip gyvendami... Deja, suprantu, kad tai žmonėms rėžia akį, kelia skandalą, įtarimus... Kita vertus, juk jis - puikus darbuotojas, uolus, kruopštus... Žinoma, jau tuo įsitikinote...

AGACIS. Ne... Tiesą pasakius, dar ne...

PONIA FROLA. Dėl Dievo meilės, nepasikliaukite išore! Jis puikus darbuotojas - tą tvirtino visi jo viršininkai! Tai kam kankinti jį kamantinėjant apie šeimyninį gyvenimą, apie jo nelaimę, kuri - kartoju - jau įveikta ir kurios atskleidimas gali sukliudyti jo karjerai?

AGACIS. Na jau, ponია, nesisielokite taip... Niekas nenori jo kankinti... Ką gi tai sukliudytų?

PONIA FROLA. Dieve mano, kaip galiu nesisieloti regėdama jį priverstą pateikti visiems paaiškinimą... Ir dar tokį absurdišką, neįtikimą... Nejaugi tikrai manote, kad mano dukra mirusi? Kad aš - beprotė? Kad su juo gyvena antroji žmona? Bet, patikėkite manimi, jam to reikia... Jam to reikia! Tik šitaip jis atgavo ramybę, pasitikėjimą. O priverstas apie tai kalbėti jis iškart susijaudina, tai jį sukrečia, nes pats jaučia, kaip bjauru kalbėti tokius dalykus - juk matėte...

AGACIS. Taip, iš tikrųjų... Jis iš tikrųjų labai susijaudino...

PONIA SIRELI. O Dieve, kaip gali būti?.. Vadinasi, beprotis - jis?

SIRELIS. Taip, turi būti jis!

Triumfuodamas:

Ponai, aš jums sakiau!

AGACIS. Eikit jau! Ar gali taip būti?

Visus apima susijaudinimas.

PONIA FROLA (*iškart, suglausdama rankas*). Ne, dėl Dievo meilės! Ką jūs pagalvojote? Tiesiog nereikia jam minti per šią vietą! Atleiskite, bet argi aš palikčiau savo dukterį vieną su juo, užrakintą?.. Be to, įrodymas glūdi ten, darbe, kur jis kuo geriausiai vykdo visas savo pareigas!

AGACIS. Ak, turite paaiškinti, ponია! Argi jūsų žentas galėjo ateiti čia ir papasakoti išgalvotą istoriją?

PONIA FROLA. Taip, pone, aš tuoj viską paaiškinsiu! Bet jūs jį užjauskite, pone tarėjau!

AGACIS. Ką? Vadinasi, netiesa, kad jūsų dukra mirusi?

PONIA FROLA. Oi ne! Dieve apsaugok!

AGACIS. Taigi beprotis - jis!

PONIA FROLA. Ne ne... paklauskite...

SIRELIS. Taip, po perkūnais, turi būti jis!

PONIA FROLA. Ne, paklauskite... paklauskite... Ir jis ne beprotis!.. Leiskite man pasakyti... Juk matėte jį - jis tokio tvirto sudėjimo... Toks agresyvus... Kai vedė, jį pagavo tikras meilės įkarštis... Kone kilo pavojus, kad sužalos mano dukrelę, tokią gležnutę... Gydytojų ir visų giminių - net jo tėvų (jų, vargšų, jau nebėra šiame pasaulyje) - patarimu žmona buvo iš jo slapčia atimta ir uždaryta į gydyklą. Tada jis, jau ir taip sudirgęs, aišku, dėl savo meilės pertekliaus... Neradęs jos namie... Ak, mielosios... Nugrimzdo tūžmingon neviltin... Jis ėmė manyti, kad žmona mirė, nebenorėjo nieko girdėti, panoro apsirengti juodai; krėtė visokias beprotybes; ir niekaip nepavyko išmušti jam iš galvos šios minties. Taigi kai mano dukra vos po metų, jau pasveikusi, sužydėjusi, buvo vėl pas jį atvežta, jis pasakė, kad ne, tai ne ji, ne ne... Žiūrėjo į ją... Bet ne ne... Tai ne ji, nebe ji... Mielosios, kokia kančia... Jis priedavo artyn... Rodos, atpažindavo ją... O paskui vėl: ne ne... Kad priimtų ją į namus, mums su draugais teko suvaidinti antras vedybas...

PONIA SIRELI. Tai sakote, dėl to jis taip elgiasi?

PONIA FROLA. Taip; bet aišku, jis ir pats tuo jau seniai nebetiki! Nori tuo įtikinti kitus; kitaip negali! Kad saugiau jaustųsi, suprantate? Nes gali būti, kad retkartčiais jį dar aplanko baimė, kad žmonelė vėl bus iš jo atimta.

Tyliu balsu, draugiškai šypsodamasi.

Dėl to laiko ją užrakinęs - nori jos visos sau vienam. Bet jis ją dievina!.. Aš tuo įsitikinusi, mano dukra irgi laiminga.

Ji atsistoja.

Bėgsiu, nenorėčiau, kad jis iškart sugrižtų pas mane, jei šitaip susijaudino...

Švelniai atsidūsta, papurto suglaustas rankas.

Reikia turėti kantrybės... Ta vargšėlė turi vaidinti, kad yra ne ji, o kita... O aš... Kad esu beprotė, mielosios! Kaip taip galima? Kad tik jis būtų ramus... Prašau nesistoti, aš žinau kelią... Viso gero, ponai, viso gero...

Atsisveikina ir nusilenkusi skubiai išeina per pagrindines duris. Visi lieka sutrikę, priblokšti. Tyla.

LAUDIZIS (išeidamas į vidurį). Gal pažvelkite vienas kitam į akis? Ką? Gavot tiesą?

Garsiai nusikvatoja.

Cha cha cha cha!

Uždanga.

ANTRAS VEIKSMAS

Darbo kabinetas tarėjo Agacio namuose. Senoviniai baldai; ant sienų - seni paveikslai; kambario gilumoje - durys, uždengtos užuolaida; šoninės durys kairėje, vedančios į svetainę, taip pat su užuolaida; dešinėje - platus židinytis, ant kurio atbrailos pastatytas didelis veidrodis; ant rašomojo stalo - telefono aparatas; kanapa, krėslai, kėdės ir t.t.

PIRMA SCENA

Agacis, Laudizis, Sirelis

Agacis stovi prie rašomojo stalo, prie ausies prisiglaudęs telefono ragelį. Laudizis ir Sirelis sėdi, žiūri į jį, laukia.

AGACIS. Alio!.. Taip... Kalbu su Čenturiu? Ir ką gi? Taip, šaunuolis...

Paskui ilgai klausosi.

Ką pasakėte? Gali taip būti?

Vėl ilgai klausosi.

Suprantu, bet labai pasistengus!..

Dar viena ilga pauzė.

Atleiskite, bet tikrai keista, kad nejmanoma...

Pauzė.

Suprantu, taip... Suprantu...

Pauzė.

Užteks, žiūrėkit jūs... Viso gero.

Padedą ragelį ir išeina priekin.

SIRELIS (*nerimastingai*). Ir ką?

AGACIS. Nieko.

SIRELIS. Nieko nerado?

AGACIS. Viskas prarasta, viskas sunaikinta... Rotušė... archyvas... civilinės metrikacijos įrašai...

SIRELIS. Bet gal bent yra kokio išgyvenusiojo liudijimas?..

AGACIS. Nėra. Sako, kad neturi jokių žinių apie išgyvenusiuosius, jei tik tokių yra...
Paieška baisiai sunki!

SIRELIS. Taigi lieka tikėti vienu arba kita - be jokių įrodymų?

AGACIS. Deja, taip!

LAUDIZIS (*stodamasis*). Norite, duosiu patarimą? Tikėkit jais abiem!

AGACIS. Kaip tai? Ką tu kalbi?

SIRELIS. Taigi vienas sako vieną dalyką, o kita kitą!

LAUDIZIS. Tada netikėkit nė vienu!

SIRELIS. Mėgsti juokauti. Trūksta įrodymų, faktų; bet tiesa, po perkūnais, turi būti vieno kurio pusėje!

LAUDIZIS. Faktų... Ir ką iš jų norėtum sužinoti?

AGACIS: Tik pagalvok! Deja, nebėra - nors anksčiau buvo, turėjo būti, ir gal jau rytoj jį rasim - ponios Frolos dukters mirties akto įrašo, jei beprotė - ji. Arba jo nėra ir niekas neras, nes jo niekada ir nebuvo - vadinasi, beprotis jis, ponas Ponca, jos žentas!

SIRELIS. Ar galėtum neigti akivaizdų dalyką, jei rytoj tas aktas būtų pristatytas?

LAUDIZIS. Aš? Aš nieko neneigiu! Toli gražu! Tai jums reikia faktų, dokumentų, kad ką nors tvirtintumėte ar neigtumėte! Aš nežinočiau, ką su jais veikti, nes man tikrovė glūdi ne juose, o anų dviejų sielose, į kurias aš negaliu įsibrauti, nebent tik tiek, kiek jie patys pasako.

SIRELIS. Puiku! Argi jie nesako, kad vienas iš jųdviejų - beprotis? Arba išprotėjusi ji, arba jis - kito pasirinkimo nėra! Kuris iš jųdviejų?

AGACIS. Štai kur klausimas!

LAUDIZIS. Pirmiausia, netiesa, kad abu taip sako. Sako jis, ponas Ponca, apie savo uošvę. Ponia Frola tai neigia, ne tik apie save, bet ir apie jį. Pasakė tik tiek, kad jo protas *buvo* truputį sujauktas dėl meilės pertekliaus. Bet dabar jis sveikas, kuo sveikiausias...

SIRELIS. Tai tu, kaip ir aš, linksti tikėti tuo, ką sako ji, uošvė?

AGACIS. Aišku, tikint jos žodžiais galima viską paaiškinti...

LAUDIZIS. Visą paaiškinti galima ir tikinti jo, žento, žodžiais!

SIRELIS. Tai ką - nė vienas iš jų nėra beprotis? Bet kuris nors juk turi būti, po perkūnais!

LAUDIZIS. O kuris? Jūs to negalite pasakyti, niekas negali pasakyti! Ir visai ne dėl to, kad tie faktai, kurių jūs ieškote, buvo sunaikinti kokio atsitikimo: gaisro, žemės drebėjimo; o todėl, kad jie anuos sunaikino iš esmės, savo sieloje, ar suprantate? Ji jam, arba jis jai sukūrė šmėklą, o šios sandara tokia pati kaip tikrovės, kurioje jie kuo puikiausiai gyvena gerai sutardami! Ir toji jų tikrovė negali būti sunaikinta jokio dokumento, mat jie ja kvėpuoja, ją mato, ją jaučia, ją liečia! To dokumento daugių daugiausia reikia jums, kad patenkintumėte paiką smalsumą. Jums jo trūksta, ir štai jūs pasmerkti įstabiai kankynei regėti priešais save, šalia savęs, tai šmėklą, tai tikrovę, ir nesugebėti atskirti vienos nuo kitos!

AGACIS. Filosofija, mielas mano, filosofija! Pažiūrėsim, dabar pažiūrėsim, ar nesugebėsime!

SIRELIS. Mes iš pradžių patikėjome vienu, paskui kita; argi dabar, suvedus juos draugėn, vieną priešais kitą, nepaaiškės, kur šmėkla, o kur tikrovė?

LAUDIZIS. Aš prašau jūsų leidimo viskam pasibaigus nusijuokti.

AGACIS. Gerai, gerai; pažiūrėsim, kas juoksis paskutinis. Negaiškim!

Prieina prie durų kairėje ir šūkteli.

Amalija! Ponia! Ateikite, ateikite čia!

ANTRA SCENA

Ponia Amalija, ponias Sireli, Dina, anksčiau minėtieji.

PONIA SIRELI (*Laudiziu, grasindama pirštu*). Vėl? Jūs vėl?

SIRELIS. Jis nepataisomas!

PONIA SIRELI. Kaipgi jis neužsikrečia ta manija, tu visus užvaldžiusiu apsidimu atskleisti šią paslaptį, kuri tuoj mus visus išves iš proto? Aš dėl to šiąnakt nemiegojau!

AGACIS. Dėl Dievo meilės, ponias, nekreipkit į jį dėmesio!

LAUDIZIS. Jau geriau paklauskite mano svainio, jo dėka bent šiąnakt išsimiegosit.

AGACIS. Taigi. Susitarkim. Jūs nueisit pas ponią Frolą...

AMALIJA. Ar ji mus priims?

AGACIS. Dieve, sakyčiau, taip...

DINA. Atsidėkosim už jos apsilankymą...

AMALIJA. Bet juk jis nenori leisti ponias eiti į svečius ar juos priimti.

SIRELIS. Anksčiau taip... Nes dar nieko nežinojom. Bet dabar, kai ponias priversta su mumis pasikalbėti, savaip paaikšino savo santūrumo priežastį...

PONIA SIRELI. Gal jai kaip tik bus malonu pasikalbėti apie dukterį...

DINA. Ji tokia miela! Ak, žinokite, man abejonių nekyla - beprotis yra jis!

AGACIS. Neskubėkime spręsti. Dabar manęs paklauskite.

Žvilgteli į laikrodį.

Ilgai ten neužsibūkite, penkiolika minučių, ne daugiau.

SIRELIS (*žmonai*). Būk atidi, dėl Dievo meilės!

PONIA SIRELI. Kodėl sakai man?

SIRELIS. Jau kai įsikalbi...

DINA (*užkirsdama kelią judviejų ginčui*). Penkiolika minučių, penkiolika minučių; aš būsiu atidi.

AGACIS. Aš nueisiu į prefektūrą ir grįšiu čia vienuoliktą. Po dvidešimties minučių.

SIRELIS. O aš?

AGACIS. Palauk.

Moterims.

Prieš pat man grįžtant susigalvojusios kokią dingstį įkalbėkite ponią Frolą ateiti čia.

AMALIJA. Kokią dingstį?..

AGACIS. Bet kokią! Sugalvosit šnekučiuodamosi. Jums nešaus į galvą? Tam yra Dina, kita ponija... leisite į svetainę.

Nueina prie durų kairėje ir plačiai praskleidžia jas dengiančią užuolaidą.

Šios durys taip ir turi likti - plačiai atvertos, štai taip! Kad iš čia būtų girdėti, ką kalbate. Aš ant rašomojo stalo paliksiu dokumentus, kuriuos turėčiau išsinešti. Tai darbo byla, specialiai paruošta ponui Poncai. Apsimesiu ją pamiršęs ir šia dingstimi atsivesiu jį čia. O tada...

SIRELIS. Atsiprašau, o kada man ateiti?

AGACIS. Tau - prabėgus keletui minučių po vienuoliktos, kai ponios jau bus svetainėje, o aš čia su juo. Ateisi parsivesti žmonos. Aš tave pristatysiu. Tada aš jas visas pasikviesiu ateiti čia, pas mus...

LAUDIZIS (*iškart*). Ir tiesa bus atskleista!

DINA. Atleisk, dėdule, bet kai jiedu atsidurs vienas priešais kitą...

AGACIS. Neklausykit jo! Eikite, eikite... Neturim laiko!

PONIA SIRELI. Einam, taip, einam. Aš su juo net neatsisveikinsiu!

LAUDIZIS. Šit kaip, aš atsisveikinsiu su savimi už jus, ponია!

Paspaudžia sau ranką kita ranka.

Sėkmės!

Amalija, Dina ir ponია Sireli išeina.

AGACIS (*Sireliui*). Gal eikim ir mes? Nieko nelaukę.

SIRELIS. Taip, eikim. Sudie, Lambertai.

LAUDIZIS. Sudie, sudie...

Agacis ir Sirelis išeina.

TREČIA SCENA

Vienas Laudizis, vėliau - liokajus.

LAUDIZIS (*Truputį pavaikštinėja po darbo kambarį pašaipiai šypsodamasis panosėje ir kraipydamas galvą; paskui sustoja prieš didelį veidrodį ant židinio atbrailos, pažvelgia į savo atvaizdą ir ima su juo kalbėtis*). Štai ir tu...

Pasisveikina su juo dviem pirštais, gudriai pamerkia akį ir piktai išsišiepia.

Na ką, mielas mano... Kuris iš mudviejų beprotis?

Pakelia ranką ir beda smiliumi į atvaizdą, kuris savo ruožtu irgi rodo į jį pirštu. Paskui darkart nusiviepia.

Ak, žinau: aš sakau - tu, o tu sakai - aš! Tu! Tu! Taigi, aš... Eik jau, juk šitaip, akis į akį, mudu gerai vienas kitą pažįstam! Bėda ta, kad tokio, kokį aš tave matau, nemato kiti! Tai kuo gi, mielasis, tampi tu? Sakau sau, esančiam čia priešais tave, matančiam ir liečiančiam save - o tu, toks, kokį tave mato kiti, kuo tampi? Šmėkla, mielas mano, šmėkla! O vis dėlto, ar matei tuos bepročius? Nežiūrėdami tų šmėklų, kurias nešiojasi su savimi, savyje, jie pagauti smalsumo laksto paskui kitų šmėklas! Ir galvoja, kad tai - kas kita...

Liokajus įėjęs suglumsta išgirdęs pastaruosius Laudizio žodžius veidrodžiui. Paskui pašaukia jį.

LIOKAJUS. Pone Lambertai...

LAUDIZIS. Ką?

LIOKAJUS. Atėjo dvi ponios. Ponia Čini ir dar viena...

LAUDIZIS. Jos teiraujasi manęs?

LIOKAJUS. Prašė ponios. Pasakiau, kad ji išėjusi pas šalia gyvenančią moterį, o tada...

LAUDIZIS. Kas tada?

LIOKAJUS. Jos pasižiūrėjo viena į kitą, pasakė: „Tikrai? Tikrai?“, ir paklausė, ar visai nieko nėra namuose.

LAUDIZIS. O tu atsakei, kad nieko nėra...

LIOKAJUS. Atsakiau, kad esate jūs.

LAUDIZIS. Aš? Ne. Nebent tasai, kurį pažįsta jos!

LIOKAJUS. Ką pasakėte?

LAUDIZIS. Atleisk, bet argi tau atrodau tas pats?

LIOKAJUS. Nesuprantu.

LAUDIZIS. Su kuo tu kalbiesi?

LIOKAJUS. Kaip tai... su kuo kalbuosi? Su jumis...

LAUDIZIS. Ir esi visiškai įsitikinęs, kad aš - tas pats, kurio teiraujasi šios ponios?

LIOKAJUS. Na... nežinau... Jos prašė ponios brolio...

LAUDIZIS. Mielasis! Taip, tada tai aš, gerai jau... Įleisk jas, įleisk.

Liokajus išeina.

KETVIRTA SCENA

Anksčiau minėtieji, ponia Čini, ponia Neni.

PONIA ČINI. Ar galima?

LAUDIZIS. Prašom, prašom, ponia...

PONIA ČINI. Man buvo pasakyta, kad ponios nėra. Atsivedžiau savo draugę, ponia Neni.

Pristato ją: tai dar nerangesnė senė, dar didesnė pamaiva nei ji pati, irgi sklidina godaus smalsumo, bet apdairi, baugšti.

Kuri labai troško susipažinti su ponia...

LAUDIZIS (*nelaukdamas*). Frola?

PONIA ČINI. Ne, jūsų seserimi!

LAUDIZIS. O, ji ateis, netrukus bus čia. Ponia Frola - irgi. Prašom prisėsti. Bus ir ponia Sireli.

PONIA ČINI. Tą jau žinome.

LAUDIZIS. Viskas sustyguota. Įvyks be galo įdomi scena. Visai netrukus, vienuoliktą. Taip.

PONIA ČINI. Kas sustyguota?

LAUDIZIS (*paslaptinai, iš pradžių parodo pirštais, paskui ištaria balsu*). Susitikimas.

Paskui parodo susižavėjimo gestą.

Didi idėja!

PONIA ČINI. Koks... Koks susitikimas?

LAUDIZIS. Anų dviejų. Iš pradžių jis bus čia.

PONIA ČINI. Ponas Ponca?

LAUDIZIS. O ji - ten.

Parodo į svetainę.

PONIA ČINI. Ponia Frola?

LAUDIZIS. Taip, ponia.

Kaip prieš tai, iš pradžių ranka parodo išraiškingą gestą, paskui ištaria balsu.

Bet paskui visi susitiks čia. Didi idėja!

PONIA ČINI. Kad išaiškintų...

LAUDIZIS (*nelaukdamas*). Tiesa! Bet gi ji jau išaiškėjusi, nežinojote? Dabar tik reikia ją demaskuoti.

PONIA ČINI (*nustebusi ir smarkiai sunerimusi*). O! Išaiškėjusi? Tai kas gi? Kuris iš jų dviejų? Kuris?

LAUDIZIS. Pažiūrėkim. Spėkit. Kaip jūs manote?

PONIA ČINI (*netverdama džiaugsmu, dvejodama*). Bet... aš...

LAUDIZIS. Ji ar jis? Nežinote? Pažiūrėkim... Drąsiau!

PONIA ČINI. Aš... Aš sakau, kad jis.

LAUDIZIS (*kuri laiką į ją žiūri. Paskui:*). Tai jis!

PONIA ČINI. Tikrai? O! Šit kaip! Taip! Tai aiškiai matėsi.

PONIA NENI. Mes visos, mes visos, moterys, taip sakėm!

PONIA ČINI. Bet kaip tai paaiškėjo? Atsirado įrodymų, tiesa? Kokių nors aktų...

PONIA NENI. Per prefektūrą, ar ne? Mes taip ir sakėm! Negalėjo likti neišaiškinta!

LAUDIZIS (*mosteli joms prieiti arčiau: paskui tyliai, paslaptingu tonu, kone skiemenuodamas taria*). Antrosios santuokos aktas.

PONIA ČINI (*pritrenkta, suglumusi*). Antrosios?

PONIA NENI (*pritrenkta, suglumusi*). Kaip kaip? Antrosios santuokos?

PONIA ČINI. Vadinasi... Vadinasi, buvo jo tiesa?

LAUDIZIS. Faktai yra faktai, mielosios! Antrosios santuokos aktas, rodos, kalba aiškiai.

PONIA NENI. Vadinasi, beprotė - ji!

LAUDIZIS. Taigi! Rodos, kad ji...

PONIA ČINI. Bet kaip? Sakėte, kad jis!

LAUDIZIS. Taip. Bet todėl, kad tasai aktas, mieloji, kaip mus tikino ponia Frola, puikiausiai gali būti padirbtas, padarytas padedant draugams, palaikant jo įsikalbėjimą, kad žmona - nebe ta pati, o kita.

PONIA ČINI. Ak, tai tas aktas... Bevertis?

LAUDIZIS. Turiu omenyje... Jo vertė tokia, ponia, kokią kiekvienas jai suteikia! Argi nėra ir laiškelių, kuriuos ponia Frola sakosi kasdien gaunanti iš dukters tuo krepšiu kieme? Tie laiškučiai yra, tiesa?

PONIA ČINI. Taip, ir ką?

LAUDIZIS. O tą, kad tai dokumentai, ponia! Ir šie laiškučiai yra dokumentai! Bet jų vertė tokia, kokią jūs jiems suteiksite! Ateis ponas Ponca ir pasakys, kad jie netikri, sukurti ponios Frolos beprotybei palaikyti.

PONIA ČINI. Tai kas tada, Dieve mano! Nieko tikro nežinom...

LAUDIZIS. Kaip tai nieko, kaip nieko, atleiskite... Neperdėkim! Kiek savaitė turi dienų? Septynias: pirmadienis, antradienis, trečiadienis... O kiek metuose mėnesių? Dvylika: sausis, vasaris, kovas...

PONIA ČINI. Ak, jau supratom! Jūs juokaujate...

PENKTA SCENA

Anksčiau minėtieji ir Dina.

DINA (*tekina įbėga pro galines duris*) Dėdule, prašau tavęs...

Išvydusi ponią Čini sustoja.

O, ponia, jūs čia?

PONIA ČINI. Taip, aš atėjau...

LAUDIZIS. Su ponia Čeni...

PONIA NENI. Ne, aš Neni, paprašyčiau...

LAUDIZIS. Taip, Neni... Kuri labai trokšta susipažinti su ponia Frola.

PONIA NENI. Visai ne, atleiskite...

PONIA ČINI. Jis vis iš mūsų šaiposi!.. Panele, jei tik žinotumėte, kaip jis iš mūsų pasijuokė...

DINA. Žinokit, jis šiuo metu bjaurus su mumis visais. Būkite jam atlaidžios... Man nieko nebereikia. Einu mamai pasakyti, kad jūs čia, to pakaks. Ak, dėde, jei tu jos paklausytum... Ne senutė, o tikras auksas. Kaip ji kalba! Koks jos gerumas! Ji parodė mums visus dukters laiškėlius.

PONIA ČINI. Taigi... Bet jei, kaip ką tik sakė ponas Laudizis...

DINA. Ką jis žino? Pats gi jų neskaitė!

PONIA NENI. Argi jie negali būti padirbti?

DINA. Padirbti? Jie tokie aiškūs, tokie akivaizdūs! Argi motina apsigautų dėl dukteriai būdingų frazių?! Paskutinis laiškėlis - iš vakar.

Ji nutyla pro praviras duris išgirdusi balsus svetainėje šalia.

Ak, štai jos... Čia jos, nėra abejonių!

Nueina prie durų pažiūrėti.

PONIA ČINI (*nukurnėdama iš paskos*). Su ja? Su ja?

DINA. Taip, ateikite, ateikite... Mums visoms reikia būti svetainėje. Ar jau vienuolika, dėde?

ŠEŠTA SCENA

Anksčiau minėtieji, ponija Amalija.

AMALIJA (*susijaudinusi įeina pro duris kairėje*). Jei tik būtų galima to išvengti! Daugiau įrodymų tikrai nebereikia!

DINA. Išties! Galvojau apie tai, išties nebėra prasmės!

AMALIJA (*susikrįmusi, paskubomis sveikindamasi su ponja Čini*). Mieloji...

PONIA ČINI (*pristatydama ponją Neni*). Ponja Neni, ji atėjo su manimi.

AMALIJA (*susikrįmusi, paskubomis sveikindamasi su ponja Čini*). Malonu, ponja...

Paskui:

Abejonių neliko! Tai jis!

PONIA ČINI. Beprotis jis, tai tiesa? Jis?

DINA. Kodėl jis taip apgaudinėja tą vargšę moterį?

AMALIJA. Tai išdavystė!

LAUDIZIS. Taip! Jis niekšas, niekšas, jūs teisos! Man netgi ima atrodyti, kad beprotė - ji!

AMALIJA. Ji? Kaip tai? Ką tu kalbi?

LAUDIZIS. Ji, ji, ji...

AMALIJA. Eik jau! Jei tik išgirstum ją kalbant!

DINA. Mes jau tvirtai tuo įsitikinusios!

PONIA ČINI IR PONIA NENI (*netverdamos džiaugsmu*). Tikrai? Tikrai, ar ne?

LAUDIZIS. Kaip tik dėl to, kad esate tokios įsitikinusios, beprotė, ko gero, yra ji!

DINA. Viskas, einam ten; argi nematot, kad jis tyčia?

AMALIJA. Taip, einam, einam, ponios...

Priešais duris kairėje.

Prašom įeiti.

Ponia Čini, ponja Neni, Amalija išeina. Ir Dina ruošiasi išeiti.

LAUDIZIS (*pasišaukdamas ją*). Dina!

DINA. Nenoriu tavęs klausytis! Ne ne!

LAUDIZIS. Jei šis išmėginimas jau nebeturi prasmės, tai uždaryk duris.

DINA. O kaip tėtis? Tai jis paliko jas atdaras... Tuoju ateis čia su anuo. Jei ras jas uždarytas... Juk žinai, koks tas tėtis.

LAUDIZIS. Taigi jūs, o labiausiai - tu, jį įtikinsit, kad to nebereikia. Argi tu nesi įsitikinusi?

DINA. Tvirtai įsitikinusi!

LAUDIZIS (*iššaukiamai šypsodamasis*). Tada uždaryk!

DINA. Tau būtų malonu išvysti mane dar dvejojančią. Neuždarysiu. Bet tik dėl tėčio.

LAUDIZIS (*iššaukiamai šypsodamasis*). Nori, kad aš uždaryčiau?

DINA. Savo atsakomybe!

LAUDIZIS. Bet gi aš nesu taip tvirtai įsitikinęs kaip tu, kad beprotis - jis.

DINA. Tai ateik; paklausyk, kaip ji kalba! Pamatysi, įtikins ir tave, net neabejoju. Ateisi?

LAUDIZIS. Taip, ateisiu. Žinai, galiu ir uždaryti. Savo atsakomybe.

DINA. Matai? O dar net neišklausei jos!

LAUDIZIS. Ne, mieloji. Čia dėl to, kad esu tikras: šią akimirką ir tavo tėvas kaip jūs galvoja, kad šis išmėginimas nebeturi prasmės.

DINA. Esi tikras?

LAUDIZIS. Taip! Jis kalba su anuo! Ir, be abejo, patiki, kad beprotė - ji.

Ryžtingai patraukia durų link.

Uždarau.

DINA (*tuojau pat jį sulaikydama*). Ne.

Paskui sutrikusi:

Atleisk... Jei taip galvoji... Tada palikim atdaras.

LAUDIZIS (*kaip jam įprasta, nusijuokia*). Cha cha cha! Matai?

DINA. Sakau dėl tėčio!

LAUDIZIS. O tėtis sakys, kad dėl jūsų... Palikim atdaras...

Svetainėje šalia pasigirsta, kaip kažkas skambina fortepijonu - senovinę ariją, sklidiną švelnumo ir graudaus grožio, Džovanio Batistos Pergolezio „Nina“.

DINA. Tai ji... Girdi? Groja! Ji groja!

LAUDIZIS. Senutė?

DINA. Taip, ji sakė, kad dukra anksčiau visada skambindavo šią seną ariją. Ar girdi, kaip švelniai ją groja? Einam, einam.

Abu išeina pro duris kairėje.

SEPTINTA SCENA

Agacis, ponas Ponca, paskui - Sirelis.

Išėjus Laudiziui ir Dinai scena kurį laiką lieka tuščia. Toliau skamba fortepijono muzika. Ponas Ponca įžengia pro galines duris su tarėju Agaciu ir natų skambesys jį giliai sukrečia, plėtojantis scenai jo susijaudinimas tolydžio smarkėja.

AGACIS (*priešais galines duris*). Prašom, prašom...

Praleidžia poną Poncą, paskui įeina pats ir prieina prie rašomojo stalo paimti dokumentų, kuriuos apsimetė ten pamiršęs.

Štai, būsiu juos palikęs čia... Prašom prisėsti...

Ponas Ponca lieka stovėti, susijaudinęs žiūri į svetainės pusę, iš kur sklinda fortepijono muzika.

Štai ir jie...

Paima dokumentus ir juos vartydamas prieina prie pono Poncos.

Tai sena byla... Teisinis ginčas, kaip jums sakiau, painus; painus ir labai rimtas, užsitęsęs metų metus...

Ir jis atsisuka pažiūrėti į svetainę, pritrenktas fortepijono muzikos.

Iš kur čia muzika? Kaip tik dabar!..

Atsisukdamas irzliai mosteli, lyg sau sakydamas: kokios kvaišos!

Kas groja?

Pro duris žvilgteli į svetainę, prie fortepijono išvysta ponį Frolą, nustemba.

O!

PONCA (*karštligiškai eidamas prie jo*). Dėl Dievo, tai ji? Groja ji?

AGACIS. Taip... Jūsų uošvė... Kaip gerai groja!

PONCA. Ką? Jos vėl ją čia atsivedė? Ir leido jai groti?

AGACIS. O kodėl ne, atleiskite? Kas čia blogo?

PONCA. Ne, susimildami! Ši muzika! Tai jos dukters melodija!

AGACIS. Mat kaip... Gal ji jus skaudina?

PONCA. Ne mane! Ne mane! Skaudina ją. Nenusakomai skaudina! Atsiprašau, pone tarėjau, aš gi sakiau jums, sakiau ir ponioms, kokia tos vargšės nelaimėlės būklė!

AGACIS (*mėgindamas nuraminti vis didėjantį jo susijaudinimą*). Taip taip... Bet matote...

PONCA (*lyg neišgirdęs*). Sakiau, kad jai reikia duoti ramybę! Kad ji negali priimti svečių ar pati juose lankytis! Tik aš žinau, kaip reikia su ja elgtis! Jos ją sugniuždys! Sugniuždys!

AGACIS. Oi ne, patikėkit manim... Mano damos tikrai mokės...

Jis nutyla svetainėje staiga nutrūkus muzikai, dabar ten chorą pasigirsta pagyros.

Štai, matote... Pats galite paklausti.

Iš svetainės garsiausiai pasigirsta ši dialogo nuotrupa:

DINA. Jūs vis dar nuostabiai grojate, ponია!

PONIA FROLA. Aš? O mano Lina! Turėtumėte išgirsti, kaip groja mano Lina!...

PONCA (*virpėdamas, gniauždamasis rankas*). Jos Lina!.. Jos Lina!

AGACIS. Dukra.

PONCA. Bet ar girdite? Ji sako „groja“. Sako „groja“!

Iš vidaus vėl aiškiai pasigirsta:

PONIA FROLA. Ne, nuo tada ji nebegali skambinti. Gal tai ir kelia jai didžiausią skausmą, vargšėlė!

AGACIS. Tai man atrodo normalu... Ji mano, kad ana dar gyva.

PONCA. Bet nereikia, kad ji taip sakytų! Nereikia... Jai negalima taip sakyti... Ar girdėjote? „Nuo tada“... Ji pasakė „nuo tada“. Dėl to fortepijono... Tai aišku! Jūs nežinote... Dėl vargšės velionės fortepijono... Dieve mano, Dieve mano... Jūs norit vėl mane sugniuždyti...

Tada įeina Sirelis, kuris, nugirdęs pastaruosius Poncos žodžius ir pastebėjęs didžiulį jo susierzinimą, suakmenėja. Agacis, irgi nustėręs, mosteli jam prieiti.

AGACIS. Na jau... Kodėl taip sakote...

Sireliui.

Būk geras, atvesk čia moteris.

Sirelis, laikydamasis nuo jų atokiai, nueina prie durų kairėje ir pašaukia moteris.

PONCA. Moteris? Čia? Ne ne... Jau geriau...

AŠTUNTA SCENA

Ponia Frola, ponia Amalija, ponia Sireli, Dina, ponia Čini, ponia Neni, Laudizis, anksčiau minėtieji.

Moterys nustėrusiam Sireliui pakvietus baugščiai įeina. Ponia Frola išvydusi žentą tokį paklaikusį išsigąsta. Kitoje scenoje itin agresyviai jo užsipulta ji kartkartėmis kitoms moterims laidys išraiškingus protingus žvilgsnius. Scena plėtojasi greitai, dirgliai ir itin agresyviai.

PONCA. Jūs čia? Kodėl? Ko čia atėjote?

PONIA FROLA. Atėjau, būk man atlaidus...

PONCA. Atėjote čia pasakyti... Ką pasakėte? Ką šioms moterims pasakėte?

PONIA FROLA. Nieko... Prisiekiu... Nieko...

PONCA. Nieko? Kaip nieko? Aš pats girdėjau! Ir šis ponas girdėjo kartu su manim! Jūs pasakėt „groja“. Kas groja? Lina groja? Jūs puikiai žinot, kad jūsų dukra mirė prieš ketverius metus!

PONIA FROLA. Taip! Nurimk, mielasis... taip, taip...

PONCA. „*Nuo tada* ji nebegali skambinti!“ Aišku, kad *nuo tada* nebegali skambinti! Kaip ji skambins, jei yra mirusi?

PONIA FROLA. Tai žinoma, taip! Argi aš taip ir nesakiau, mielos ponios? Taip ir sakiau, kad nuo tada nebegali... Žinoma! Juk ji mirusi...

PONCA. Tai kodėl jūs dar galvojat apie tą fortepijoną?

PONIA FROLA. Ne ne, nebegalvoju!

PONCA. Juk aš jį sudaužiau! Jūs tai žinote! Kai jūsų dukra mirė! Kad ši žmona jo neliestų, kita vertus, ji net groti nemoka! Jūs žinote, kad šioji *negroja*.

PONIA FROLA. Ji nemoka groti! Aišku!

PONCA. Atleiskite, juk ji buvo vardu Lina, ar ne? Jūsų dukra. Dabar čia pasakykit, koks mano antrosios žmonos vardas! Pasakykit visiems, nes jūs puikiai žinote! Kuo ji vardu?

PONIA FROLA. Džulija... Ji vardu Džulija! Taip, taip, tai tiesa, ponai; ji vardu Džulija!

PONCA. Ji vardu Džulija! Visai ne Lina! Ir sakydama Džulija nemerkite akies!

PONIA FROLA. Aš? Ne! Nemerčiau akies... Tikrai ne!

PONCA. Aš pastebėjau! Kuo puikiausiai pastebėjau! Jūs norit mane sužlugdyti! Šitiems ponams norit duoti suprasti, kad aš noriu laikyti jūsų dukrą tik sau, lyg ji nebūtų mirusi...

Pratrūksta šiurpiai kūkčioti.

Lyg ji nebūtų mirusi!

PONIA FROLA (*tuojau pat su begaliniu švelnumu ir nuolankumu nuskuba prie jo*).
Aš... Ne ne... Brangus vaikelis, susimildamas, nurimk... Aš niekad to nesakiau... Tiesa?
Ar tiesa, ponios?

AMALIJA, PONIA SIRELI, DINA. Taip, taip... Ji niekad to nesakė! Sakė, kad mirusi!

PONIA FROLA. Tiesa? Sakiau, kad ji mirusi! O kaipgi kitaip? Ir kad tu man labai geras...
Tiesa, tiesa? Aš - tave sužlugdyti? Aš - tave sukompromituoti?

PONCA. Ir svetimuose namuose einate ieškoti fortepijono? Kad grotumėt savo dukters
sonatinas ir visiems pasakotumėt, jog taip jas groja Lina, ir dar geriau?

PONIA FROLA. Ne... Čia šiaip... Tik pabandžiau...

PONCA. Jums negalima! Nevalia! Kaip jums šauna į galvą vėl groti tai, ką grodavo jūsų
velionė dukra?

PONIA FROLA. Tu teisus. Taip, vargšeli... vargšeli tu mano!

Pagauta švelnumo pravirksta.

Daugiau taip nedarysiu! Daugiau nedarysiu!

PONCA (*pripuola artyn*). Eikite! Ekit iš čia! Eikit iš čia!

PONIA FROLA. Taip, taip... Einu, einu... Dieve mano!

*Traukdamasi atbula rodo visiems maldaujamus ženklus gražiai elgtis su jos žentu,
verkdama išeina.*

DEVINTA SCENA

Anksčiau minėtieji, išskyrus ponią Frolą.

Visi sklidini gailastingumo ir baimės žiūri į poną Pončą. Bet šis vos išėjus uošvei iškart įgyja normalią - gūdžiai liūdną - išvaizdą ir smarkiai susigraudinęs taria:

PONCA. Prašau ponų atleisti už šį graudų spektaklį, kurį buvau priverstas jums parodyti malšindamas skausmą, kurį nejučia, net nežinodami, savo gailastingumu jūs keliate šiai nelaimingai moteriai...

AGACIS (*nustebęs*). Ką?.. Jūs apsimetinėjot?

PONCA. Kitaip negalėjau, ponai! Ar nesuprantate, kad vienintelis būdas išlaikyti jos iliuziją - šitaip išrėkti jai tiesą, lyg pats būčiau beprotis? Atleiskite man ir leiskite eiti: dabar turiu bėgti pas ją...

Skubiai išeina per pagrindines duris. Visi vėl lieka apstulbę. Tyla.

LAUDIZIS (*prasibraudamas priekin*). Tai štai, ponai, tiesa išaiškėjo!

Prapliumpa juoku.

Cha cha cha cha!

Uždanga.

TREČIAS VEIKSMAS

Ta pati scena kaip antrame veiksmė.

PIRMA SCENA

Laudizis, liokajus, komisaras Čenturis.

Laudizis įsitaisęs krėsle skaito. Pro duris kairėje, vedančias į svetainę, pasigirsta sumiši daugelio žmonių balsai. Liokajus pro galines duris įleidžia komisarą Čenturį.

LIOKAJUS. Prašome įeiti. Einu perspėti pono viršininko.

LAUDIZIS (*atsisukdamas ir išvysdamas Čenturį*) O, pone komisare!

Skubiai pakyla ir pašaukia jau išeinantį liokajų.

Psst! Palauk.

Čenturiui.

Yra naujienų?

Čenturis (*aukštas, pasitempęs, paniuręs, maždaug keturiasdešimties*). Taip, pone.

LAUDIZIS. O, gerai!

Liokajui.

Palik tai man. Aš pats pašauksiu savo svainį.

Mosteli galva rodydamas duris kairėje. Liokajus nusilenkia ir išeina.

Jūs padarėte stebuklą! Išgelbėjote miestą! Girdite? Girdite, kaip jie šūkauja? Ar tos naujienos patvirtintos?

ČENTURIS. Jos iš žmonių, kuriuos mums pavyko rasti.

LAUDIZIS. Iš pono Poncos kaimelio? Žmonių, kurie žino?

ČENTURIS. Taip, pone. Keletas duomenų, nedaug, bet tikrų.

LAUDIZIS. O, gerai! Gerai! Tarkim, kokių?

ČENTURIS. Tarkim... Štai, čia turiu... Gautus pranešimus.

Iš vidinės švarko kišenės išsitraukia geltoną praplėštą voką su lapu viduje ir paduoda jį Laudiziui.

LAUDIZIS. Pažiūrėkim... pažiūrėkim...

Ištraukia lapą iš voko ir permeta jį akimis, kartkartėmis skirtinga intonacija šūktelėdamas „o!“ ir „ai!“: iš pradžių pasitenkinimo „o!“, paskui daug silpnesnį „o!“; paskui kone su gailėsčiu: „ai!“, galop dar vieną „ai!“, sklidiną nusivylimo.

Oi ne! Ir kas gi čia patvirtinto, pone komisare?

ČENTURIS. Viskas, ką buvo įmanoma sužinoti.

LAUDIZIS. Nieko, juk suprantat! Visos dvejonės išlieka. Nieko tikro.

Pažiūri į jį; paskui ūmai ryžtingai:

Ar norėtumėt padaryti tikrai gerą darbą, pone komisare? Ar norėtumėt didžiai pasitarnauti miestui ir už tai, aišku, sulaukti Dievo atlygio?

ČENTURIS (*žiūrėdamas į jį suglumęs*). Ką norite, kad padaryčiau?

LAUDIZIS. Štai, žiūrėkite. Atsisėskite ten.

Parodo į rašomąjį stalą.

Suplėšykite šį lapeliūkštį su informacija, kuri nieko nesako; o čia, ant kito lapo, parašykite tikslesnės informacijos!

ČENTURIS. Aš? Bet kaip? Kokios informacijos?

LAUDIZIS. Bet kokios, kokios jums norisi, svarbiausia, kad tikslios! Tarkim, kad beprotė - ponia Frola! Arba, jei jums labiau patinka, kad antrosios pono Ponco vedybos buvo suvaidintos!

ČENTURIS. Bet kaip? Ką jūs čia kalbate, pone Laudizi? Aš?

LAUDIZIS (*ragindamas jį*). Tų dviejų žmonių, kuriuos pavyko rasti, vardu! Visų labai! Kad gražintumėte visam miesteliui ramybę! Būkite viršesnis! Ar nematote? Jie nori tiesos... išorinės, nesvarbu, kokios, svarbiausia, kad kategoriškos - tik tada nurims!

ČENTURIS. Kokios tiesos, atleiskite? Norite, kad padirbčiau dokumentą? Stebiuosi, kad drįstate man tai siūlyti. Sakau stebiuosi, kad nepasakyčiau dar kai ko... Padarykite man paslaugą, įspėkite poną tarėją apie mano atvykimą.

LAUDIZIS (*nusiminęs skėsteli rankomis*). Tuoju pat.

Nueina prie durų kairėje. Atidaro ir pro jas iškart garsiau atsklinda sumiši riksmi. Vis dėlto Laudiziui peržengus slenkstį riksmi ūmai nutyla. Komisaras Čenturis laukdamas, išdidus, patenkintas, pasiglosto ūso galiuką. Bet staiga vėl pratrūksta garsūs riksmi, dabar džiaugsmingi, sumišę su plojimais. Komisaras Čenturis apstulbsta, nežinodamas, ką galvoti, sunerimsta.

ANTRA SCENA

Anksčiau minėtieji, Agacis, Sirelis, Laudizis, ponia Amalija, Dina, ponia Sireli, ponia Čini, ponia Neni, daug kitų moterų ir vyrų.

Visi įeina pro duris kairėje paskui Agacij, įsiaudrinę, džiūgaudami, plodami rankomis ir šaukdami:

Šanuolis! Šanuolis!

AGACIS (*ištiesęs rankas*). Mielas Čenturi! Aš gi taip ir sakiau! Jums negalėjo NEPAVYKTI!

VISI. Šanuolis! Šanuolis! Paklauskim! Paklauskim! Įrodymus, kuo greičiau! Kuris iš jų? Kuris?

ČENTURIS (*nustebęs, pritrenktas, suglumęs*). Tai kad ne... Matote... Aš, pone tarėjau...

AGACIS. Ponai, susimildami! Tyliau!

ČENTURIS. Aš padariau, kas įmanoma... Taip, bet... Nežinau, ką jums pasakė ponas Laudizis...

AGACIS. Kad jūs atnešėt patikrintų žinių!

SIRELIS. Tikslių duomenų!

LAUDIZIS (*garsiai, ryžtingai užbėgdamas už akių*). Nedaug, bet tikslių! Iš žmonių, kuriuos pavyko rasti! Iš pono Poncos kaimelio! Žmonių, kurie žino!

VISI. Pagaliau! O, pagaliau! Pagaliau!

ČENTURIS (*duodamas lapą Agaciui*). Taip... Prašom, pone tarėjau.

AGACIS (*išlankstydamas lapą visiems susispietus aplinkui*). Oi, pažiūrėkim! Pažiūrėkim!

ČENTURIS. Bet jūs, pone Laudizi...

LAUDIZIS (*iškart, garsiai*). Susimildamas, leiskite jam perskaityti! Leiskite perskaityti!

AGACIS. Minutėlę kantrybės, ponai... Štai... Skaitau.

LAUDIZIS. O aš jau perskaitęs! Aš perskaitęs!

VISI (*palikdami tarėją Agacij ir skubiai susitelkdami apie jį*). Tikrai? Ir ką? Ir ką? Kas ten parašyta? Ką sužinojot? Kuris iš jų? Kuris?

LAUDIZIS (*aiškiai tardamas žodžius*) Aišku tai, be jokių dvejonų, kad pagal pono Poncos tėvynainio liudijimą ponia Frola yra gulėjusi gydykloje!

VISI (*su apmaudu ir nusivylimu*) O!

PONIA SIRELI. Ponia Frola?

DINA. Vadinasi, beprotė - ji?

AGACIS. Visai ne! Visai ne!

Išeidamas priekin, mosuodamas lapu.

Čia visai ne taip parašyta!

SIRELIS. Kaip tai? Tai kas parašyta? Kas parašyta?

Visi sukrunta.

LAUDIZIS (*nenusileisdamas*). Taigi taip! Parašyta, kad ponia! Tiksliai parašyta „ponia“!

AGACIS. Visai ne! Šis ponas sako, kad *jam atrodo...* Jis neįsitikinęs! Šiaip ar taip, nežino, ar gydėsi motina, ar dukra!

VISI (*patenkinti*). Šit kaip!

LAUDIZIS (*nenusileisdamas*). Taigi taip! Tai, be abejonės, turi būti ji, motina!

SIRELIS. Eik jau! Tai dukra, ponai! Dukra!

PONIA SIRELI. Taip sakė ir pati ponia Frola!

AMALIJA. Išties! Kai dukra buvo slapčia atimta iš vyro!

DINA. Taip, ponia taip ir sakė, kad jos dukra buvo uždaryta į gydyklą!

AGACIS. Kita vertus, šis informatorius net nėra iš ano kaimelio! Sako dažnai ten nuvažiuodavęs... Gerai nepamenąs... Rodos, supratęs šitaip...

SIRELIS. Štai kaip! Vadinasi, šakėm ant vandens parašyta!

LAUDIZIS. Prašau atleisti, bet jei jūs visi tokie įsitikinę, kad teisi ponia Frola, tai ko dar ieškote? Liaukitės!

SIRELIS. Jei tik prefektas netikėtų anuo! Ponu Ponca, supranti?

ČENTURIS. Taip, pone, tai tiesa! Ponas prefektas tai sakė ir man!

AGACIS. Tai todėl, kad ponas prefektas dar nepasikalbėjo ponia, kuri gyvena čia, šalia!

PONIA SIRELI. Nesistebiu! Jis kalbėjosi tik su juo!

SIRELIS. Kita vertus, čia yra ir kitų, manančių taip pat kaip prefektas!

PIRMAS VYRAS. Pavyzdžiui, aš, ponai! Nes žinau panašų atvejį, kai dukrai mirus motina išprotėjo ir galvoja, kad žentas jai jos nerodo: lygiai taip pat!

ANTRAS VYRAS. Ne visai taip pat, skiriasi tuo, kad anas žentas liko našlys! O šitas bent gyvena su kita...

LAUDIZIS (*uždegtas netikėtos minties*). O Dieve, ponai! Ar girdėjote? Radome siūlo galą! O tu Dieve! Kolumbo kiaušinis...

VISI. Kas yra? Kas yra?

ANTRAS VYRAS (*suglumęs*). Ką aš pasakiau? Nežinau...

LAUDIZIS. Truputį kantrybės, ponai!

Agaciui.

Ar čia turi ateiti prefektas?

AGACIS. Taip, laukiam jo... Ką tu atradai?

LAUDIZIS. Nėra prasmės jam čia ateiti kalbėtis su ponia Frola! Kol kas jis tiki žentu... Kai pasikalbės su uošve, ir jis pats nebežinos, kuriuo iš anųdviejų tikėti! Ne ne! Čia reikia elgtis kitaip, pone prefekte. Padaryti kai ką, ką gali jis vienas!

VISI. Ką? Ką?

LAUDIZIS (*švytėdamas*). Taigi žmona! Toji, kuri gyvena su ponu Ponca! Man tokią mintį pakišo šis ponas!

SIRELIS. Prakalbinti žmoną? Tikrai! Tikrai!

DINA. Bet kaip, jei toji vargšėlė įkalinta?

SIRELIS. Prefektas turi pasinaudoti savo galia ir priversti ją kalbėti!

AMALIJA. Aišku, ji vienintelė gali pasakyti tiesą!

PONIA SIRELI. Kur tau! Sakys tai, ko panorės vyras...

LAUDIZIS. Tai va! Jei jai teks kalbėti jo akivaizdoje. Aišku!

SIRELIS. Ji turėtų viena pasikalbėti su prefektu!

AGACIS. O prefektas - nėra abejonių - savo galia priverstų tą žmogų leisti žmonai viską prisipažinti. Tikrai! Tikrai! Ar taip nemanote, Čenturi?

ČENTURIS. Net neabejoju... Jei ponas prefektas panorėtų...

AGACIS. Ji tikrai vienintelė! Reikėtų jį perspėti, kad kol kas nesivargintų čia eiti. Nueikite jūs, mielas Čenturi.

ČENTURIS. Taip, pone. Atsisveikinu. Ponios, ponai...

Nusilenkia ir išeina.

PONIA SIRELI. Taip! Šaunuolis, Laudizi!

DINA. Puiku! Puiku, dėdule! Kokia gera mintis!

VISI. Šaunuolis! Šaunuolis! Taip, tik ji viena tai gali! Ji viena!

AGACIS. Išties! Ir kaip mes nepagalvojom?

SIRELIS. Nenuostabu! Niekas nėra jos matęs! Lyg tos vargšėlės nė nebūtų!

LAUDIZIS (*ūmai lyg pritrenktas*). O! Atleiskite... Ar jūs esate tikri, kad ji egzistuoja?

AMALIJA. Ką? Dieve mano, Lambertai!

SIRELIS (*nuduoda besijuokiantį*). Dabar norėtum sukelti dvejonių ir jos egzistavimu?

LAUDIZIS. Betgi kas jums sakė? Kas jums įrodė?

DINA. Juk ponia kasdien ją mato ir su ja kalbasi.

PONIA SIRELI. Tam pritaria ir vyras!

LAUDIZIS. Taip taip... Aš nesakau! Bet palaukite... Jei geriau pagalvotumėte... Ponia Frola teisi? Tada kas ta moteris jam? Antrosios žmonos šmėkla. Arba teisuus jis, ponas Ponca, tada ten, jo namuose, yra dukters šmėkla! Dabar visa esmė, ponai, išsiaiškinti, ar ši vieno arba kitos šmėkla yra atskiras žmogus! Taip viskam susiklosčius, man rodos, derėtų tuo suabejoti!

AGACIS. Eik jau! Tu norėtum visus aplink save išvesti iš proto!

LAUDIZIS. Ne, ponai, žiūrėkite, tuose namuose, ko gero, nėra nieko kito, tik šmėkla!

PONIA NENI. O Viešpatie, mane net šiurpas nukratė!

PONIA ČINI. Nežinau, kodėl tau taip smagu mus gąsdinti!

VISI. Baikit! Baikit! Jis juokauja! Juokauja!

LAUDIZIS. Aš visiškai nejuokauju, mieli ponai! Kas ją matė? Pasakykit! Niekas niekada nematė! Jis apie ją kalba; ją sakosi matanti ponia Frola...

SIRELIS. Bet kaip? Ji juk pasirodo jai kieme!

LAUDIZIS. Kas jai pasirodo?

SIRELIS. Moteris! Gyva sveika moteris, ji matoma! Su ja galima pasikalbėti, po perkūnėliais!

LAUDIZIS. Esate tuo tikri?

AGACIS. Kaipgi ne? Kaipgi ne? Gi tu pats sakei!

LAUDIZIS. Sakiau, jei ten, viršuje, tikrai yra moteris... Kokia nors moteris. Bet turėkite minty, mieli ponai, kad ten negali būti *kokia nors* moters! Jos nėra! Tikrai nėra! Aš dabar abejoju, ar ji yra!

PONIA SIRELI. Dieve mano, tu tikrai nori mus visus išvesti iš proto!

LAUDIZIS. Pažiūrėsim, pažiūrėsim...

VISI. Tai kas ten tada? Gi ją matė! Kas ten? Kas ten? Juk ji pasirodo per balkoną!...

TREČIA SCENA

Anksčiau minėtieji, sugrįžęs Čenturis.

ČENTURIS (*sukaitęs įžengia tarp susijaudinusių žmonių ir praneša:*) Ponas prefektas!
Ponas prefektas!

AGACIS. Ką? Čia? O jūs?

ČENTURIS. Sutikau jį pakeliui, einantį čia, vos už kelių žingsnių... Jis su ponu Ponca!

SIRELIS. A, su juo?

AGACIS. O Dieve, ne! Jei su juo, vadinasi, eina pas kaimynystėje gyvenančią ponią!
Būkit geras, Čenturi, atsistokit prie durų ir mano vardu paprašykit pirma trumpam užėiti čia, pas mane, kaip buvo žadėjęs.

ČENTURIS. Taip, pone, neabejokite. Einu.

Skubiai nueina prie durų gale.

AGACIS. Ponai, paprašysiu jūsų trumpam išeiti į svetainę.

PONIA SIRELI. Pasakykite jam, kaip reikia! Tik ji viena! Ji viena!

AMALIJA (*priešais duris kairėje*). Prašom eiti čia, ponios...

AGACIS. Tu pasilik, Sireli. Ir tu, Lambertai.

Visi kiti, vyrai ir moterys, išeina pro duris kairėje. Agacis Laudiziui:

Bet prašau leisti kalbėti man!

LAUDIZIS. Dėl manęs labai prašom. Jei nori, ir aš galiu išeiti.

AGACIS. Ne ne, tu geriau būk čia... Štai ir jis.

KETVIRTA SCENA

Anksčiau minėtieji, ponas prefektas, Čenturis.

PREFEKTAS (*šešiasdešimtmetis, aukštas, storas, iš išvaizdos lengvabūdiškai geraširdis*). Mielas Agaci... O, ponas Sirelis... Mielas Laudizi...

Visiems paspaudžia ranką.

AGACIS (*mostu pakviesdamas jį prisėsti*). Atleisk, kad paprašiau tavęs pirmiau užėiti pas mane.

PREFEKTAS. Nieko, būčiau atėjęs, kaip žadėjau.

AGACIS (*už jo pastebėjęs dar vis stovintį Čenturį*). Prašau ateiti, Čenturi, sėskitės čia.

PREFEKTAS (*geraširdiškai, Sireliui*). Jūs, Sireli, kaip sužinojau, kone labiausiai spirgiate ir nerimaujate dėl šios nelemtos istorijos su mūsų naujuoju sekretoriumi...

SIRELIS. Oi ne, patikėkit, pone prefekte, mes visi labai nerimaujam!

AGACIS. Tai tiesa, baisiai nerimaujam...

PREFEKTAS. Bet kodėl, kodėl, Viešpatie šventas?

AGACIS. Atleisk, bet tu dar negali susidaryti aiškaus vaizdo! Čia, šalia mūsų, gyvena toji ponia.

PREFEKTAS. Jau supratau...

SIRELIS. Ne, palaukite, pone prefekte... Jūs dar neišklausėt tos vargšės moters...

PREFEKTAS. Kaip tik pas jąėjau.

Agaciui:

Buvau tau žadėjęs, kad išklausysiu jos pas tave. Bet pats žentas atėjo manęs prašyti, maldauti mano malonės - idant padarytų galą visoms kalboms, - kad nueičiau į jos namus. Atsiprašau, bet ar jis būtų taip daręs, jei nebūtų visiškai įsitikinęs savo teisumu?

AGACIS. O kaipgi kitaip?! Juk jo akivaizdoje toji vargšėlė...

SIRELIS (*iškart įsiterpdamas*). Sakys tą, ką norės jis, pone prefekte! O tai įrodymas, kad beprotė - ne ji!

AGACIS. Mes čia vakar atlikom eksperimentą!

PREFEKTAS. Taip, mielas mano: jis verčia ją manyti, kad pats yra beprotis! Jis jau mane perspėjo. Atleiskite, bet kitaip ši nelaimingoji negalėtų puoselėti tuščių vilčių! Tam vargšeliui visai tai kančia, patikėkit, tikra kančia!

SIRELIS. Taigi! O kas, jei tai ji jam kuria iliuziją, kad tiki dukterį esant mirusią, idant jis būtų ramus, kad žmona darsyk nebus iš jo atimta?! Šiuo atveju, gerai pagalvokite, pone prefekte, kankinasi toji ponias; nebe jis!

AGACIS. Kai tokia dvejonė įsimeta širdin... supranti? Ir jei tu išgirstum ją kalbančią - bet vieną - ji įsimestų ir tau, būk tikras!

SIRELIS. Mes visi turim tą dvejonę!

PREFEKTAS. Oi ne, man atrodo, kad jūs kaip tik jos neturite! Kaip, prisipažįstu, ir aš jos neturiu, tik priešingai... O jūs, Laudizi?

LAUDIZIS. Atleiskite man, pone prefekte. Aš svainiui pažadėjau nekalbėti.

AGACIS (*užsidegdamas*). Eik jau, ką čia kalbi? Jei tavęs klausia... Žinai, kodėl liepiau jam nekalbėti? Jis jau dvi dienas smaginas dar labiau drumsdamas vandenį!

LAUDIZIS. Netikėkite juo, pone prefekte. Aš kaip tik darau viską, kad tuos vandenius praskaidrinčiau.

SIRELIS. Aha! Žinote, kaip? Tvirtindamas, kad tiesos neįmanoma išaiškinti, ir dabar versdamas dvejoti, kad pono Poncos namuose gyvena ne moteris, o šmėkla!

PREFEKTAS (*su pasimėgavimu*). Kaip tai? Kaip tai? Tai skėlėt!

AGACIS. Susimildamas, supraskite: neverta jo klausytis!

LAUDIZIS. O vis dėlto, pone prefekte, jūs buvote čia pakviestas dėl manęs!

PREFEKTAS. Ir jums atrodo, kad man būtų į naudą pasikalbėti su poniu kaimynystėje?

LAUDIZIS. Ne, dėl Dievo meilės! Jūs labai gerai darote, kad klausote pono Poncos!

PREFEKTAS. Tai gerai! Ar ir jūs manote, kad ponas Ponca?..

LAUDIZIS (*tuojau pat*). Ne. Kaip aš norėčiau, kad visi čia esantys tikėtų tuo, ką sako ponius Frola, pone prefekte, ir viską užbaigtų!

AGACIS. Girdėjai? Kaip tau toks samprotavimas?

PREFEKTAS. Ar galėčiau?

Laudiziui:

Tai jūs manote, kad galima tikėti ir tuo, ką sako toji moteris?

LAUDIZIS. Žinoma! Kuo puikiau. Kaip ir tuo, ką sako jis!

PREFEKTAS. Tai kaip čia išeina?

SIRELIS. Juk jie sako priešingus dalykus!

AGACIS (*suirzęs, ryžtingai*). Prašau paklausyti manęs! Aš galiu nestoti nei į vienos, nei į kito pusę. Teisus gali būti jis, gali būti ir ji. Reikia tai išnarplioti! Tam yra tik vienas būdas.

SIRELIS. Jis pats jį pasiūlė!

Rodo į Laudizį.

PREFEKTAS. Tikrai? Nagi nagi!... Paklauskim...

AGACIS. Kadangi neturime jokių kitų faktinių įrodymų, lieka vienintelis: kad tu pasinaudojęs savo įtaka išgautum žmonos prisipažinimą.

PREFEKTAS. Ponios Poncos?

SIRELIS. Bet nedalyvaujant vyrui!

AGACIS. Kad ji galėtų pasakyti tiesą!

SIRELIS. Ar ji - ponios dukra, kaip, rodos, linkstame tikėti mes...

AGACIS. Ar antroji žmona, sutikusi vaidinti dukros vaidmenį, kaip tvirtina ponas Ponca...

PREFEKTAS. Ir kaip aš, be abejo, esu įsitikinęs! Gerai! Man irgi atrodo, kad tik ji viena gali pasakyti. Tas vargšelis, tikėkit manim, netrokšta nieko kito, kaip tik nutildyti šias šnekas. Man jis pasirodė toks nuolaidus... Labai apsidžiaugs! O jūs iškart nurimsite, mieli draugai. Paprašysiu paslaugos, Čenturi.

Čenturis pakyla.

Nueikite ir pakvieskite kaimynystėje esantį poną Pončą. Mano vardu paprašykite jo trumpam čia ateiti.

ČENTURIS. Tuoju pat einu!

Nusilenkia ir išeina pro duris gale.

AGACIS. Kad tik jis sutiktų...

PREFEKTAS. Pamatysi, iškart sutiks! Viską baigsim per penkiolika minučių! Čia pat, jūsų akivaizdoje...

AGACIS. Ką? Čia?

SIRELIS. Norite čia atvesdinti žmoną?

PREFEKTAS. Palikite tai man! Taip, čia. Antraip - jau žinau - jūs čia tarpusavyje ir toliau tvirtinsite, kad aš...

AGACIS. Oi ne, susimildamas!

SIRELIS. Jau šito tai niekada!

PREFEKTAS. Liaukitės. Žinodami, kad aš taip tvirtai įsitikinęs jo teisumu... Galvosite, kad noriu viską nuslėpti, mat tai susiję su valstybės tarnautoju... Ne ne, noriu, kad ir jūs išgirstumėte.

Paskui Agaciui:

O kur tavo žmona?

AGACIS. Ten, su kitomis moterimis.

PREFEKTAS. O jūs čia įkūrėt tikrą sąmokslo štabą!

PENKTA SCENA

Anksčiau minėtieji, Čenturis, ponas Ponca

ČENTURIS. Ar galima? Štai ir ponas Ponca.

PREFEKTAS. Dėkoju, Čenturi.

Ant slenksčio išdygsta ponas Ponca.

Ateikite, ateikite, mielas Ponca.

Ponas Ponca nusilenkia.

AGACIS. Prašom prisėsti.

Ponas Ponca nusilenkia ir atsisėda.

PREFEKTAS. Jūs pažįstate šiuos ponus... Sirelis...

Ponas Ponca pakyla ir nusilenkia.

AGACIS. Taip, aš jau jį pristačiau. Mano svainis Laudizis.

Ponas Ponca nusilenkia.

PREFEKTAS. Išsikovėčiau jus, mielas Ponca, kad pasakyčiau, jog mes su draugais čia...

Nutyla pastebėjęs, kad po šių pirmųjų žodžių ponas Ponca baisiai sunerimsta ir smarkiai susijaudina.

Norite ką nors pasakyti?

PONCA. Taip. Aš, pone prefekte, ketinu dar šiandien pat pasiprašyti perkėlimo.

PREFEKTAS. Bet kodėl? Atleiskite... Ką? Juk mudu ką tik taip protingai kalbėjomės...

PONCA. Pone prefekte, čia mane neregėtai engia!

PREFEKTAS. Ką jūs, neperlenkit lazdos...

AGACIS. Atsiprašau, engia? Turite omenyje mane?

PONCA. Visus. Išvykstu! Išvykstu, pone prefekte, nes negaliu pakęsti tokio įnirtingo, žiauraus tardymo, kuris galop suterš, nepataisomai sugadins tą gailėstingumo darbą, kuris man kainuoja šitiek kančių ir aukų! Aš tą vargšę senutę gerbiu labiau nei motiną,

o vakar čia buvau priverstas užsipulti ją su nuožmiausia agresija. Dabar radau ją ten tokią prislėgtą ir susijaudinusią...

AGACIS. Keista! Nes su mumis ponai visuomet kalbėjo labai ramiai. Susijaudinusi iki šiol matėme tik jus, pone Ponca, kaip dabar...

PONCA. Todėl, kad nežinote, kaip baisiai mane kankinate!

PREFEKTAS. Na jau, na jau... Nusiraminkite, mielas Ponca... Kas yra? Taigi aš čia! Neįsivaizduojate, su kokių stiprių tikėjimu ir atjauta išklausiau jūsų argumentų. Argi ne taip?

PONCA. Atleiskite. Jūs tai taip... Ir esu jums už tai dėkingas, pone prefekte.

PREFEKTAS. Juk jei gerbiate savo vargšę uošvę kaip motiną, turėtumėte galvoti, kad šie ponai taip smalsauja kaip tik dėl to, kad labai domisi ponais...

PONCA. Bet taip jie ją nužudys, pone prefekte! Aš jau sakiau jiems!

PREFEKTAS. Gerai, gerai... Jie liausis, vos viskas paaiškės: dabar pat, pamatysit! Daug nereikia. Jūs turite paprasčiausią ir saugiausią būdą visoms šių ponų dvejonėms išsklaidyti. Ne mano, nes aš jų neturiu.

PONCA. Bet jie jokių būdu nenori manimi tikėti!

AGACIS. Netiesa. Kai jūs čia atėjote po pirmojo jūsų uošvės apsilankymo, ir paaiškinote, kad ji - beprotė, mes visi - nors nustebę - jums patikėjome.

Prefektui.

Bet suprask, iškart po to grįžo uošvė...

PREFEKTAS. Taip taip, žinau, jau sakei.

Ir toliau kreipdamasis į Poncą.

Ir išsakė savo įsitikinimą, kurį jūs pats jai stengiatės palaikyti. Būkite atlaidus, jei besiklausiančiųjų sielose užgimsta nerami dvejonė. Išgirdę tai, ką sako jūsų uošvė, šie

ponai jau nebėra įsitikinę, kad gali tikėti jūsų žodžiais. Vadinasi, viskas aišku. Jūs su uošve išeikite, minutėlę atsitraukite. Jūs esate tikras, kad sakote tiesą, aš irgi; taigi, be abejo, negalite prieštarauti, kad čia, dabar, toji tiesa būtų pakartota vienintelio be jūsų dviejų ją patvirtinti galinčio žmogaus.

PONCA. Kokio žmogaus?

PREFEKTAS. Taigi jūsų žmonos...

PONCA. Mano žmonos?

Garsiai, pasipiktinęs:

Na jau ne! Nieku gyvu, pone prefekte!

PREFEKTAS. Atleiskite, kodėl ne?

PONCA. Atvesti čia žmoną ir pamaloninti tuos, kurie nenori manimi tikėti?

PREFEKTAS (*tuojau pat*) Atvesti man! Atleiskite... Ar tai sukeltų sunkumų?

PONCA. Bet pone prefekte... Ne! Tik ne mano žmoną! Duokite mano žmonai ramybę! Puikiausiai galite tikėti manim!

PREFEKTAS. Man rodos, jūs darote viską, kad tik jums nebūtų tikima!

AGACIS. Juolab kad jis dar ir mėgino visais būdais - netgi dukart nemandagiai už durų palikęs mano žmoną ir dukrą - uždrausti uošvei ateiti čia ir pasisakyti...

PONCA. Ko jūs iš manęs norite? Viešpatie šventas! Ar negana tos nelaimėlės? Norite dar ir mano žmonos? Pone prefekte, aš negaliu pakęsti tokios prievartos! Mano žmona niekur neis iš mano namų! Aš neatvesiu jos niekam po kojų! Man gana, kad jūs manimi tikite! Kita vertus, aš iškart einu rašyti prašymo iš čia išvažiuoti!

PREFEKTAS. Na jau ne, atleiskite! Visų pirma, pone Ponca, aš negaliu pakęsti, kad jūs su savo viršininku ir su manimi vartojate tokį toną, juk aš su jums kalbėjau labai mandagiai ir pagarbiai. Antra, pasakysiu, kad man ir pačiam ėmė kelti dvejonių toks jūsų užsispyrimas nesutikti pateikti įrodymo, kurio *prašau aš*, o ne kiti, jūsų paties

labui, ir kuriame neįžvelgiu nieko blogo! Mes, aš ir mano kolega, kuo puikiausiai galime priimti ponią čia... Arba, jei ji panorės, patys nueiti pas ją į namus.

PONCA. Vadinasi, jūs mane verčiate?

PREFEKTAS. Kartoju, aš to paprašiau jūsų paties labui. Galėčiau pareikalauti ir kaip jūsų viršininkas!

PONCA. Gerai. Gerai. Jei jau taip... Atvesiu čia savo žmoną... Kad tik viskas baigtųsi! Bet kas man užtikrins, kad anoji vargšėlė jos nepamatys?

PREFEKTAS. Ak, taip... Ji gyvena kaimynystėje...

AGACIS (*tuojau pat*). Tada mes galime nueiti pas ponią į namus...

PONCA. Ne, pone. Sakau tai dėl jūsų. Tik neiškrėskite man dar vienos staigmenos, jos pasekmės būtų baisios!

AGACIS. Ką jūs, dėl Dievo meilės, ką pagalvojote?

PREFEKTAS. Jei ne... Štai kaip: savo patogumui galėtumėte atvesti ponią į prefektūrą.

PONCA. Ne ne, čia, ir kuo greičiau... O pas uošvę aš pabūsiu, pasaugosiu. Einu tuojau pat, pone prefekte, ir viskas bus baigta, bus baigta!

Įtūžęs išlekia pro galines duris.

ŠEŠTA SCENA

Anksčiau minėtieji, išskyrus poną Poncą.

PREFEKTAS. Prisipažinsiu, kad iš jo nesitikėjau tokio pasipriešinimo.

AGACIS. Pamatysi, nuėjęs privers žmoną kalbėti tą, ką nori jis!

PREFEKTAS. Tai jau ne! Dėl to būkit ramūs. Aš pats apklausiu ponią!

SIRELIS. Tas jo nuolatinis įsiūtis...

PREFEKTAS. Tai pirmas kartas, kai... kai... pirmas kartas, kai jį tokį matau. Gal dėl to, kad turi atvesti čia žmoną...

SIRELIS. Išleisti ją į laisvę...

PREFEKTAS. O šito beprotybe aiškinti nereikia.

AGACIS. Taigi... Sakosi ją taip laiką iš baimės dėl uošvės...

PREFEKTAS. Gal ir ne dėl to... Nebūtinai turi būti beprotis, gal jis tik pavyduolis!

SIRELIS. Toks, kad net kambarinės neturi? Verčia žmoną pačią viską daryti...

AGACIS. Ir apsipirkti eina pats, kiekvieną rytą...

ČENTURIS. Taip, pone, tai tiesa: aš jį mačiau! Parsineša pirkinius namo su tokiu vaikinuku.

SIRELIS. Ir visad liepia anam palaukti už durų!

PREFEKTAS. O Dieve, ponai, liaukitės... Jis ir pats su manimi kalbėdamasis tai smerkė.

LAUDIZIS. Patikimas šaltinis!

PREFEKTAS. Jis taip daro taupydamas, Laudizi! Turi mokėti už du butus...

SIRELIS. Oi ne, mes ne dėl to sakome. Atleiskite, pone prefekte, bet ar jūs manote, kad antra žmona, kaip jis tvirtina, šitaip apsikrautų...

AGACIS (*nekantraudamas*) Juodžiausiais buities darbais!

SIRELIS (*tęsdamas sakinį*). ...dėl moters, *buvusios* jos vyro uošve, jai pačiai svetimos?

AGACIS. Eikit jau! Argi jums tai neatrodo per daug?

PREFEKTAS. Taip, per daug...

LAUDIZIS (*nutraukdamas jį*). Kaip *bet kokiai* antrai žmonai!

PREFEKTAS (*iškart*). Pripažinkim. Taip, per daug. Bet ir tai, atleiskite, puikiai galima paaiškinti, jei ne kilnumu, tai pavydu. O kad jis pavydus - beprotis ar ne, - rodos, niekas neabejoja.

Tada iš svetainės pasigirsta sumiši balsai.

AGACIS. Ei... Kas ten darosi?

SEPTINTA SCENA

Anksčiau minėtieji, ponija Amalija

AMALIJA (*susisielėjusi skubiai įbėga pro duris kairėje ir paskelbia:*) Ponia Frola! Ponia Frola čia!

AGACIS. O ne! Kas, po perkūnais, ją pašaukė?

AMALIJA. Niekas! Pati atėjo!

PREFEKTAS. O ne! Dėl Dievo meilės! Dabar? Ne! Išprašykite ją iš čia, ponija!

AGACIS. Kuo greičiau ją išveskite! Neįleiskite čia! Būtina jai sukliudyti!

AŠTUNTA SCENA

Anksčiau minėtieji, ponija Frola, visi kiti.

Ponia Frola drebėdama, verkdamas, maldaudama, su nosinaite rankoje įeina į įsismarkavusį būrį.

PONIA FROLA. Mieli ponai, pasigailėkite, pasigailėkite! Jūs jiems pasakykite, pone tarėjau!

AGACIS. Ponia, aš jums sakau kuo greičiau išeiti! Jums čia dabar negalima būti!

PONIA FROLA (*suglumusi*). O kodėl? Kodėl?

Poniai Amalijai.

Kreipiuosi į jus, geroji ponia...

AMALIJA. Žiūrėkite... Žiūrėkite, čia yra prefektas.

PONIA FROLA. O! Pone prefekte! Būkite gailestingas! Norėjau pas jus ateiti!

PREFEKTAS. Ne, palaukite, ponia! Dabar negaliu jūsų išklausti. Jums reikia išeiti!

PONIA FROLA. Taip, išeinu! Šiandien pat išvykstu! Išvažiuoju, pone prefekte. Visiems laikams!

AGACIS. Nereikia, būkite gera, šią akimirką pakaks, jei atitolsite. Malonėkite! Paskui pasikalbėsite su ponu prefektu.

PONIA FROLA. Bet kodėl? Kas yra? Kas yra?

AGACIS. Čia tuojau grįš jūsų žentas! Supratote?

PONIA FROLA. Tikrai? Tada taip, taip... Išeinu... Tuojau pat išeinu! Tik norėjau jums štai ką pasakyti: pasigailėkite manęs, liaukitės! Jūs manote darą man gera, bet labai mane skaudinate! Šitaip aš esu priversta išvykti, šiandien pat išvažiuoti! Kad tik duotumėte jam ramybę! Ko jūs dabar iš jo norite? Ko jis turi čia ateiti? Ak, pone prefekte!

PREFEKTAS. Nieko, ponia, būkite rami! Būkite rami ir išeikite, prašau jūsų...

AMALIJA. Taip, ponia, išeikite! Būkite gera!

PONIA FROLA. Dieve mano, ponia, jūs iš manęs atimate vienintelį gėrį, vienintelę man likusią paguodą: bent iš toli matyti dukrele!

Pravirksta.

PREFEKTAS. Kas jums taip sako? Kodėl? Jums nereikia išvažiuoti! Mes jūsų tik prašome akimirką pasišalinti. Būkite rami!

PONIA FROLA. Taigi dėl jo! Dėl jo, pone prefekte! Aš atėjau čia visų maldauti dėl jo, ne dėl savęs!

PREFEKTAS. Taip, gerai... Galite būti rami ir dėl jo, aš jus patikinu. Pamatysite, dabar viskas išsispręs.

PONIA FROLA. Bet kaip? Kaip? Matau, kad čia visi pasirengę jį sudraskyti!

PREFEKTAS. Ne, ponია! Tai netiesa! Aš - jo pusėje! Būkite rami!

PONIA FROLA. O! Jūs juo tikite? Ak, dėkoju! Vadinasi, jūs supratote...

PREFEKTAS. Taip taip, ponია, supratau...

PONIA FROLA. Aš gi sakiau šiems ponams... Toji nelaimė jau praeity... Tikrai! Nereikia prie jos grįžti...

PREFEKTAS. Taip, gerai, ponია... Gi sakiau, kad supratau!

PONIA FROLA. Taigi, pone prefekte! Jei jis mus verčia taip gyventi - nieko tokio! Mums nesvarbu! Nes mes laimingos... Mano dukra laiminga, o man to gana! Jūs viskuo pasirūpinkite... Antraip man nieko kito neliks, tik išvažiuoti! Ir daugiau jos nematyti, net šitaip, iš tolo... Susimildami, duokite jam ramybę!

Tada žmonės sunerimę ir sukrėsti sukrunta, ima gestikuluoti, kai kurie žvelgia į duris; pasigirsta keletas slopinamų balsų.

BALSAI. O Dieve... Štai ji... O Dieve...

PONIA FROLA (*pastebėjusi siaubą, sąmyšį suglumusi ir drebėdama sudejuoja*). Kas ten?... Kas ten?

DEVINTA SCENA

Anksčiau minėtieji, ponja Ponca, vėliau - ponas Ponca.

Visi atsitraukia į šalis praleisdami poniją Pončą, kuri išeina priekin šalta, gedulo drabužiais, veidą paslėpusi po tankiu neperregimu juodu šydu.

PONIA FROLA (*suklinka širdį veriančiu džiaugsmo klyksmu*). Aaa! Lina... Lina... Lina...

Ji pribėga ir rankomis apšveja moterį su šydu, su motinos, metų metus neapkabinusios savo dukters, įkarščiu. Bet tuo pačiu metu iš vidaus pasigirsta pono Poncos riksmas, jis įgriūna į sceną.

PONCA. Džulija!.. Džulija!.. Džulija!..

Ponia Ponca, išgirdusi jo riksmus, tarp ją apglėbusių ponios Frolos rankų įsitempia. Ponas Ponca pamato uošvę, taip karštai apsikabinusią jo žmoną, ir įsiutęs ima plūstis.

Aaa! Štai ką jie padarė! Aš taip ir sakiau! Jie baigėliai pasinaudojo mano patiklumu?

PONIA PONCA (*kone su griežtu iškilmingumu pasuka šydu uždengtą galvą į vyrą*).
Nebijok! Nebijok! Išvesk ją... Eikite, eikite...

PONIA FROLA (*iššyk pati atšlyja nuo dukros, drebėdama, nuolanki, ir rūpestingai pribėga prie jo*). Taip taip... Eime, mielasis, eime... Eime...

Jie abu apsikabinę, glostydami vienas kitą, abu skirtingai verkdami, išeina. Tyla. Iki paskutinės akimirkos lydėję anuodu akimis visi dabar sukrėsti ir susigraudinę atsisuka į moterį su šydu.

PONIA PONCA. Ko dar po šito galite iš manęs norėti, ponai? Kaip matote, čia didelė neganda, ir ją reikia slėpti, nes tik taip veikia toji gailestingumo pagimdyta priemonė.

PREFEKTAS (*susigraudinęs*). Mes norime, tikrai norime gerbti gailestingumą, ponja... Bet ir norime, kad jūs mums pasakytumėte...

PONIA PONCA. Ką? Tiesą. O ji tokia: taip, aš esu ponios Frolos dukra, bet ir antroji pono Poncos žmona; o sau pačiai aš niekas! Niekas!

PREFEKTAS. Na jau ne, ponja, sau pačiai jūs juk esate arba viena, arba kita!

PONIA PONCA. Ne, ponai. Sau pačiai aš esu ta, kuria jūs manote mane esant!

Pro šydą išdidžiai visus nužvelgia ir išeina. Tyla.

LAUDIZIS. Štai, o ponai, kaip kalba tiesa!

Nužvelgia visus provokuojamai pajuokiamu žvilgsniu.

Dabar laimingi?

Pratrūksta kvatotis.

Cha cha cha cha!

Uždanga nusileidžia.

PABAIGA